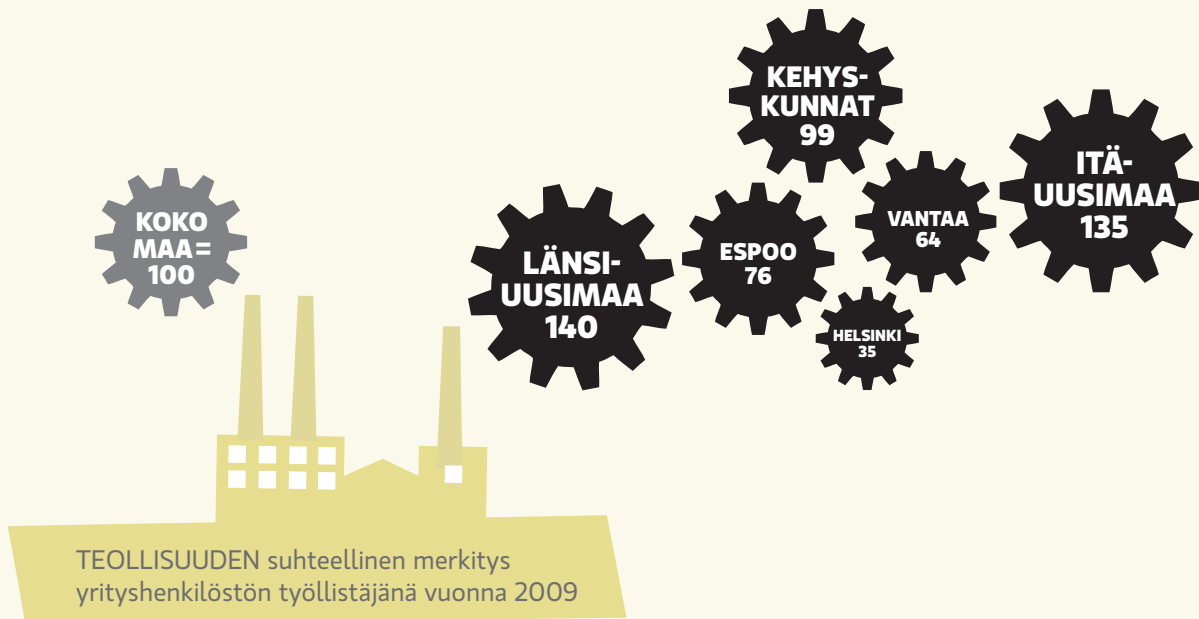

*Uudenmaan liitto
Nylands förbund*

Uudenmaan yritystoiminnan erikoistuneisuus

Uudenmaan liiton julkaisu E 121 - 2012

Uudenmaan yritystoiminnan erikoistuneisuus

Uudenmaan liiton julkaisu E 121 - 2012

ISBN 978-952-448-348-3

ISSN 1236-6811 (pdf)

Ulkoasu: Milla Aalto

Kuvituskuvat: Anni Levonen

Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Verkkojulkaisu

Helsinki 2012

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki

Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland

puh. | tfn (09) 4767 411

toimisto@uudenmaanliitto.fi

www.uudenmaanliitto.fi | www.facebook.com/uudenmaanliitto

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Uudenmaan yritystoiminnan erikoistuneisuus

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Raportin laatija

Markku Hyypiä

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja E 121 - 2012

Julkaisu-aika

2012

ISBN

ISBN 978-952-448-348-3 (pdf)

ISSN

1236-6811

Kieli

suomi

Sivuja

34

Tiivistelmä

Uudenmaan ja sen osa-alueiden yritysten toimialarakenne poikkeaa selkeästi koko Suomen yritysten toimialarakenteesta. Uudenmaan osa-alueet poikkeavat enemmän koko maasta kuin lähinnä vastaavanlaiset vertailualueet: naapurimaakuntien suurehkot lähikaupungit ja muut suuret yliopistokaupungit.

Yritykset työllistävät Uudellamaalla vähän yli puoli miljoonaa ja koko maassa 1,4 miljoonaa ihmistä. Noin 80 prosenttia Uudenmaan yritystyöpaikoista on pääkaupunkiseudulla. Siten Uusimaa on keskimäärin hyvin pääkaupunkiseudun kaltainen. Helsingin osuus pääkaupunkiseudun yritysten työpaikoista on 60 prosenttia ja koko Uudenmaan alueen yritysten työpaikoista lähes puolet.

Raportissa käsitellään erityisesti yritystoiminnan erikoistuneisuutta (keskittyneisyyttä). Se mitataan seuraavasti: jonkin alueen kuten Uudenmaan tietyn toimialan työpaikkaosuus jaetaan saman toimialan koko maan työpaikkaosuudella. Suhteesta muodostetaan indeksi; koko maan indeksin arvo merkitään luvulla sata jokaiselle toimialalle. Uudenmaan indeksin arvo kuvaa eri toimialojen suhteellista merkitystä verrattuna samojen toimialojen koko maan suhteelliseen merkitykseen.

Espoo ja Helsinki ovat erikoistuneet voimakkaasti pääkonttoreihin ja liikkeenjohdon konsultointiin; Vantaa ei lainkaan. Vantaa on erikoistunut erittäin voimakkaasti lentoliikenteeseen ja sitä palvelemaan toimintaan sekä lisäksi mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistukseen.

Keski-Uusimaa (Kehyskunnat) on erikoistunut suurista päätoimialoista rakentamiseen ja tukkukauppaan. Länsi-Uudenmaan tärkein päätoimiala on absoluuttisesti ja suhteellisesti teollisuus. Alue on erikoistunut teollisista toimialoista metallituotteiden valmistukseen ja jalostukseen, sähkölaitteiden valmistukseen sekä paperin ja kartongin valmistukseen. Itä-Uusimaa on erikoistunut alueensa suurista toimialoista öljynjalostukseen, muovien valmistukseen ja sähkön tuotantoon ydinvoimalla.

Avainsanat (asiasanat)

Uusimaa, yritystoiminta, erikoistuneisuus, keskittyneisyys, toimialarakenne

Huomautuksia

Julkaisu löytyy pdf-versiona kotisivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Presentationsblad

Publikation

Specialisering inom nyländsk företagsverksamhet

Författare

Nylands förbund

Rapporten är utarbetad av

Markku Hyypiä

Seriens namn och nummer

Uudenmaan liiton julkaisuja E 1121- 2012

Utgivningsdatum

2012

ISBN

ISBN 978-952-448-348-3 (pdf)

ISSN

1236-6811

Språk

finska

Sidor

34

Sammanfattning

Branschstrukturen för företag i Nyland och i dess delområden skiljer sig klart från motsvarande branschstruktur för företagen i hela Finland. De nyländska delområdena skiljer sig mera från hela landet än de närmast jämförbara områdena: de större närliggande städerna i grannlandskapen och övriga stora universitetsstäder.

Företagen sysselsätter lite över en halv miljon människor i Nyland. I hela landet finns det 1,4 miljoner människor som arbetar i något företag. 80 procent av de företagsarbetande nylänningarna har sin arbetsplats i huvudstadsregionen. Genomsnittligt sett är Nyland mycket likt huvudstadsregionen. Andelen arbetsplatser som finns i företag verksamma i Helsingfors utgör 60 procent av dem som finns inom huvudstadsregionen, och närapå hälften av antalet för hela Nyland.

Rapporten behandlar speciellt specialiseringen inom företagsverksamheten. Den mäts på följande sätt: arbetsplatsandelen för en bransch på ett visst område, såsom Nyland, delas med arbetsplatsandelen för samma bransch i hela Finland. Förhållandet bildar ett index; indexvärdet för hela landet anges med talet 100 för varje bransch. Indexvärdet för Nyland beskriver den relativa betydelsen av olika branscher i jämförelse med den relativa betydelsen av samma bransch för hela landet.

Esbo och Helsingfors har kraftigt specialiserat sig på huvudkontor och på konsultservice för företagens ledning, medan Vanda inte alls gjort det. Vanda har mycket kraftigt specialiserat sig på flygtrafiken och på verksamhet som betjänar den samt dessutom på tillverkningen av mättnings-, testnings- samt navigationsinstrument och -utrustning.

Av huvudbranscherna har mellersta Nyland (kranskommunerna) specialiserat sig på byggnation och detaljhandel. Absolut och relativt sett är industrin den viktigaste huvudbranschen för västra Nyland. Av de olika industrigrenarna har regionen specialiserat sig på tillverkningen och förädlingen av metallprodukter, tillverkningen av elektriska apparater samt på tillverkningen av papper och kartong. Av huvudbranscherna inom sin region har östra Nyland specialiserat sig på oljeraffinering, tillverkning av plaster och elproduktion med hjälp av kärnkraft.

Nyckelord (ämnesord)

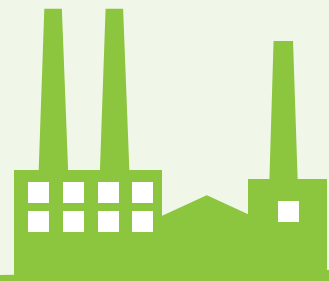
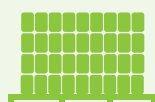
Nyland, företagsverksamhet, specialisering och branschstruktur

Övriga uppgifter

Publicationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Sisällys

1. Johdanto	6
2. Yritystoiminnan erikoistuneisuus	7
Työmarkkinoiden väestölliset edellytykset yritystoiminnalle	7
Uudenmaan työpaikat	8
Uudenmaan osuus koko maan yritystoiminnasta	9
Päätoimialojen kehitys 1995 – 2009	10
Toimialojen erikoistuneisuus Uudellamaalla	12
Toimialojen erikoistuneisuus Uudenmaan seuduilla	14
Erikoistuneisuus kehyskunnissa	14
Erikoistuneisuus Länsi-Uudellamaalla	17
Erikoistuneisuus Itä-Uudellamaalla	19
Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien toimialarakenne	21
Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien erikoistuneisuus	21
Toimialojen erikoistuneisuus Helsingissä	22
Toimialojen erikoistuneisuus Espoossa	24
Toimialojen erikoistuneisuus Vantaalla	26
Yritysten liikevaihto työtekijää kohti	29
3. Yhteenveto ja johtopäätöksiä	31
Heterogeeninen Uusimaa	32
Yritystoiminnan kehitysnäkymät Uudenmaan osa-alueilla	32
Lähteet	33
Viitteet	33
Liite: Aluejako	33

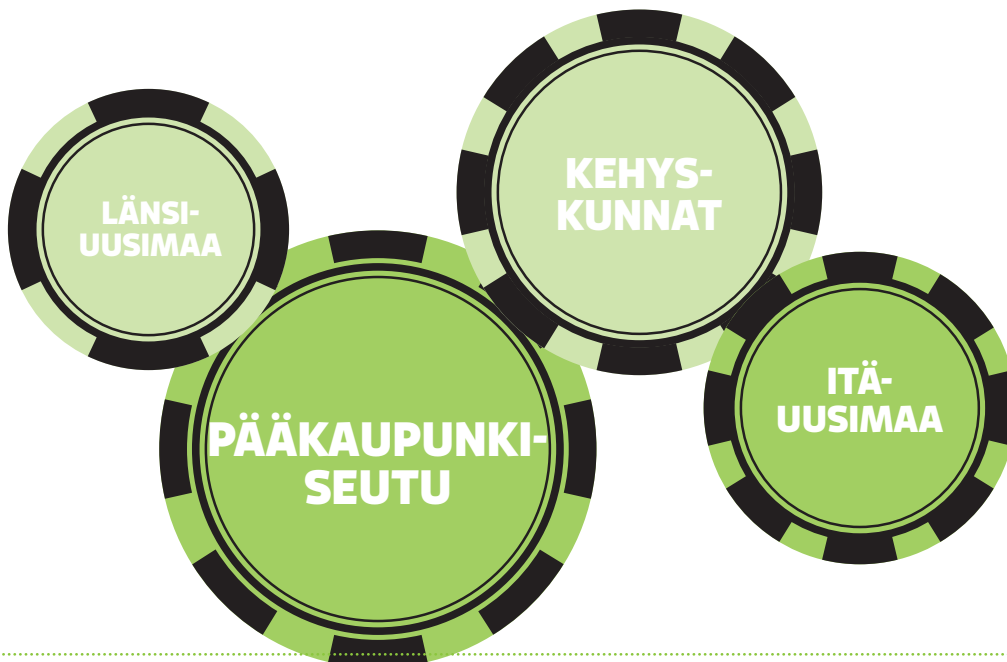

1. Johdanto

Uudellamaalla asuu 1,5 miljoonaa ihmistä, noin 28 prosenttia Suomen väestöstä. Vuonna 2009 työpaikkoja maakunnassa oli noin 800 000. Uudellamaalla on enemmän työpaikkoja kuin maakunnan väestöstä on työssä käyviä ihmisiä. Työpaikkaomavaraisuus oli 103,6 prosenttia. Joka kolmannen suomalaisen työpaikka oli Uudellamaalla.

Yritysten toimipaikkoja Uudenmaalla on lähes

100 000 ja niissä työntekijöitä noin 500 000. Tässä artikkelissa käsitellään juuri yritystoimipaikkoja ja niiden jakautumista eri toimialoille vuonna 2009. Lisäksi tarkastellaan toimialakehitystä alkaen vuodesta 1995 ja viime vuosien kehitystä eli 2006–2009. Uusimaa on jaettu useisiin osa-alueisiin, joita vertaillaan keskenään ja maamme muihin alueisiin.

Aluejako

Itä-Uusimaa: Askola; Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo ja Pukkila

Kehyskunnat: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Tuusula, Sipoo ja Vihti

Länsi-Uusimaa: Hanko, Inkoo, Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Raasepori ja Siuntio

Pääkaupunkiseutu: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa

2. Yritystoiminnan erikoistuneisuus

Työmarkkinoiden väestölliset edellytykset yritystoiminnalle

Väestön työhön osallistumiseen vaikuttaa luonnollisesti sekä työnkysyntä että -tarjonta. Ihmisten perusedellytyksiä osallistua työelämään kuvaavat parhaiten ikä- ja koulutustiedot. Suomen ja Uudenmaan väestön ikärakenne on vielä toistaiseksi hyvä työmarkkinoiden näkökulmasta. Kuitenkin väestön ikääntyminen on jo alkanut ja tulee jatkumaan usean vuosikymmenen ajan. Uudenmaan väestö on nuorempaa kuin Suomen väestö keskimäärin. Uudellamaalla eläkeikäisten väestöosuus on pienempi ja työikäisten väestöosuus suurempi kuin koko maassa. Nuorempien ikäluokkien väestöosuudet ovat lähes samat Uudellamaalla ja koko maassa.

Eläkeikäisiä eli 65 vuotta täyttäneistä oli koko maan väestöstä 17 prosenttia ja Uudenmaan väestöstä 13,4 prosenttia vuonna 2009. Osuus vaihtelee suuresti Uudenmaan kuntien välillä. Eläkeikäisten osuus on suurin Lapinjärvellä lähes 22 prosenttia, 20 prosenttia ylittyi myös Karjalohjalla, Loviisassa, Myrskylässä, Hangossa ja Raaseporissa. Pienin osuus on Kirkkonummella reilu 10 prosenttia. Muita pienimpien eläkeikäisten osuuden kuntia ovat Pornainen, Espoo, Nurmijärvi, Tuusula, Järvenpää, Vantaa ja Siuntio. Nämä kunnat ovat myös kasvu- ja muuttovoittokuntia.

Kun Uudellamaalla työikäisten väestön osuus on korkeampi kuin koko maassa, niin myös työvoimaosuus on Uudellamaalla korkeampi kuin koko maassa (taulukko 1). Muutoinkin Uudenmaan työllisyystilanne on koko maata parempi; työllisyysaste on korkeampi ja työttömyysaste alhaisempi.

	Uusimaa	Koko maa
Työvoimaosuus	78,2	74,1
Työllisyysaste	73,2	67,8
Työttömyysaste	6,4	8,5

Taulukko 1. Työvoimaosuus, työllisyysaste ja työttömyysaste (%), vuonna 2010¹

Työllisyysaste kuvastaa työikäisen väestön työhön osallistumista. Talouden huoltosuhde kertoo, kuinka monta ei-työllistä ihmistä on sataa työllistä ihmistä kohti. Taloudellinen huoltosuhde on Uudenmaan kunnista paras Vantaalla. Se on hyvä myös Espoossa ja Helsingissä, jolloin koko Uudenmaan taloudellinen huoltosuhde tulee varsin hyväksi. (kuvio 1, seuraava sivu). Uudenmaan huonoin huoltosuhde on Hangossa, jossa yhtä työllistä

ihmistä kohti on 1,5 ei-työllistä ihmistä.

Uudenmaan väestö on koulutetumpaa kuin Suomen väestö keskimäärin. Tutkinnon suorittaneita uusmaalaisista on enemmän kuin heitä on koko maan väestöstä, tosin ero on pieni. Itse asiassa vain vanhimmat ikäluokat ovat Uudellamaalla koulutetumpia kuin koko maassa (Taulukko 2). Näistä uusmaalaisista merkittävä osa on eläkeläisiä.

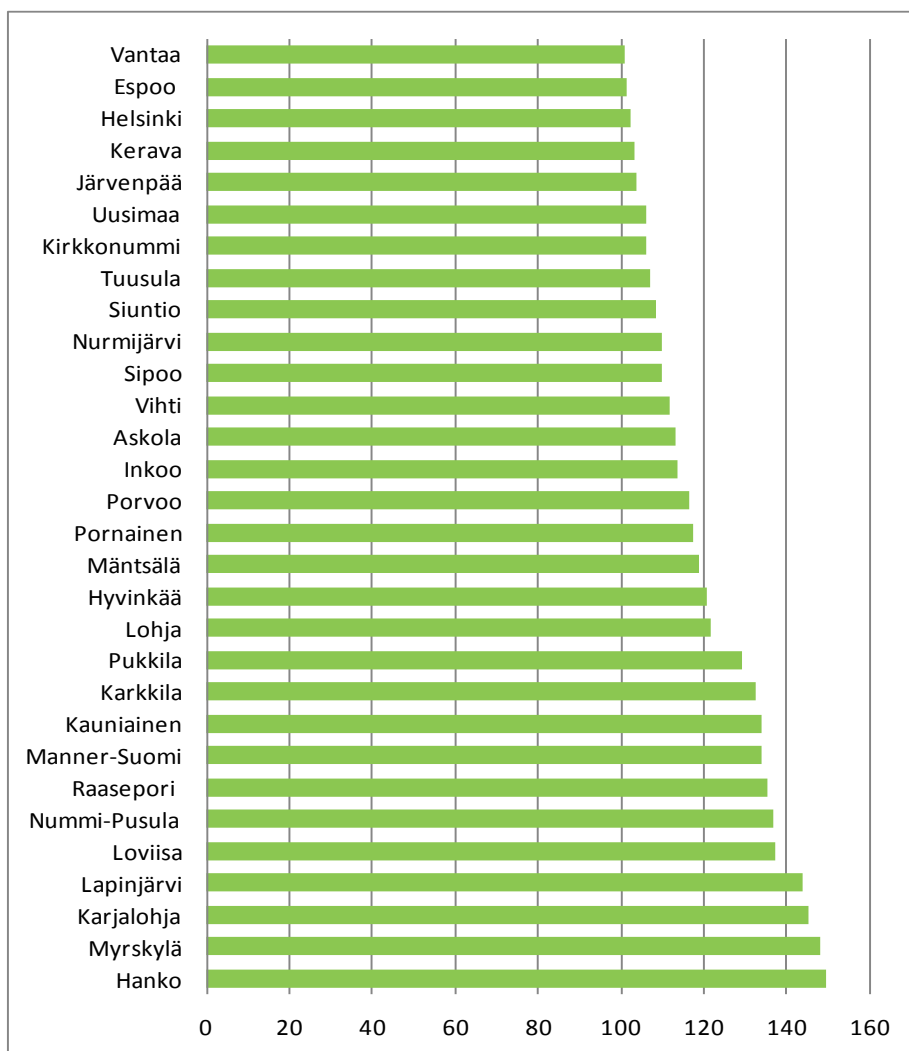
Ikäluokat	Uusimaa	Koko maa	Erotus %-yksikköä
Kaikki	68,8	66,2	2,6
15–19	12,7	13,3	- 0,6
20–24	76,2	80,6	- 4,4
25–29	80,1	83,8	- 3,7
30–34	83,9	86,6	- 2,7
35–39	82,5	85,0	- 2,5
40–44	82,1	85,0	- 2,9
45–49	82,6	84,9	- 2,3
50–54	78,1	79,6	- 1,5
55–59	73,4	72,1	1,3
60–64	66,2	62,1	4,1
65–69	59,8	53,4	6,4

Taulukko 2. Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneet, prosenttiosuus 15 vuotta täyttäneistä vuonna 2009

Työmarkkinoiden kannalta merkityksellisimmät ikäluokat ovat suorittaneet tutkinnon yleisemmin koko maassa kuin Uudellamaalla. Eli tässä mielessä Uudenmaan väestön koulutustaso on huonompi kuin koko maan väestön koulutustaso. Kuitenkin korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on Uudenmaan väestöstä suhteellisesti enemmän kuin koko maan väestöstä kaikissa työikäisissä ikäluokissa. Keskimäärin heitä oli 15 vuotta täyttäneistä uusmaalaisista 34,3 prosenttia ja koko maan ko. väestöstä 27,3 prosenttia vuonna 2009.

Väestön koulutustaso vaihtelee suuresti Uudenmaan kuntien välillä. Selvästi koulutetuimpia ovat Kauniaisten asukkaat, myös Espoon, Helsingin ja Kirkkonummen asukkaat erottuvat koulutetumpina kuin muiden kuntien asukkaat.

Vähiten koulutettujen asukkaiden kunnat eivät erottaudu yhä selkeänä ryhmänä kuin eniten koulutettujen asukkaiden kunnat. Joka tapauksessa näitä kuntia ovat Hanko, Lapinjärvi, Karkkila, Loviisa, Karjalohja, Myrskylä ja Nummi-Pusula.

Kuvio 1. Taloudellinen huoltosuhte vuonna 2009

Uudenmaan työpaikat

Vuoden 2009 lopussa Uudellamaalla oli 763 000 työpaikkaa². Työllisiä uusmaalaisia ihmisiä oli 736 000. Siten Uudenmaan työpaikkaomavaraisuus oli 103,6 prosenttia. Uudenmaan alueen työpaikoista noin kaksi kolmesta oli yrityksissä. Yritykset työllistivät Uudellamaalla 512 000 ihmistä ja koko maassa 1 407 000 ihmistä vuonna 2009.

Suomi ja Uusimaa kokivat syvän laman 1990-luvun alussa. Lamasta toipuminen tapahtui normaalin suhdekehityksen mukaisesti. Ensin kääntyi tuotanto kasvuun vuonna 1994 ja työllisyystilanne alkoi kohentua vuotta myöhemmin vuonna 1995. Siten työllisyystilanne oli huonoimmillaan vuonna 1994. Vuosina 1995 – 2001 työttömyys pieneni ja työllisyys parani joka vuosi. Vuosina 2002 – 2004 työttömyys paheni lievästi ja käänne parempaa tapahtui vuonna 2005. Tämän jälkeen työttömyys pieneni joulukuun 2008 asti, jolloin oli selvähkö käänne huonompaan suuntaan. Käänne parempaan suuntaan oli kaksi vuotta myöhemmin eli joulukuussa 2010. Lievästi työllisyystilanne parani jo elokuusta 2010 alkaen.

Heikentyneen työllisyystilanteen syynä oli maailmanlaajuinen finanssikriisi vuonna 2008 ja sitä seurannut talouden taantuma 2009. Suomen ja Uudenmaan BKT pieneni yli 8 prosenttia vuonna 2009. Työttömyys kasvoi ja työllisten ihmisten määrä laski, mutta suhteessa BKT laskuun muutokset olivat maltillisia, vaikkakin pahimmillaan Uudenmaan työttömyysaste nousi yli kaksi prosenttiyksikköä vuodessa. Yritysten työllistämien ihmisten määrä laski 2008 – 2009 lähes 3 prosenttia Uudellamaalla ja lähes 4 prosenttia koko maassa.

Tämän artikkelin viimeinen tarkasteluvuosi 2009 oli hyvin heikon suhdanteen vuosi monella taloudellisella mittarilla, muttei kuitenkaan mitenkään erityisen huono vuosi työllisyyden osalta. Sen sijaan yritysten liikevaihto laski rajusti, lähes 15 prosenttia vuodesta 2008 vuoteen 2009 sekä Uudellamaalla että koko maassa. Yritysten liikevaihdon pienenemisen myötä pieneni myös yritysten arvonlisäys, mikä selittää pääosin BKT:n pienenemisen vuonna 2009.

Uudenmaan osuus koko maan yritystoiminnasta

Uudenmaan yritystoiminta poikkeaa monella tavalla koko maan yritystoiminnasta. Uudenmaan yritystoimintaa kuvaavat keskiarvoluvut määräytyvät hyvin pitkälti pääkaupunkiseudun perusteella, koska pääkaupunkiseudun osuus Uudenmaan yritystoiminnasta on erittäin suuri kaikilla mittareilla, esimerkiksi työntekijöistä noin 80 prosenttia.

Uudenmaan osuus koko maan yritysten henkilöstömäärästä oli 36,4 prosenttia vuonna 2009. Yritysten henkilöstömäärä on kasvanut Uudellamaalla suhteellisesti selvästi nopeammin kuin koko maassa tarkastelujaksolla 1995 – 2009. Eli yritysten työvoimankasvu on kasvanut suhteellisesti enemmän Uudellamaalla kuin koko maassa. Tämä on ylläpitänyt Uudellemaalle suuntautuvaa muutoliikettä ja työssäkäyntiä maakunnan ulkopuolelta Uudellemaalle. Muuttoliike on luonnollisesti kasvattanut väkilukua ja työssä käyvien ihmisten määrä.

Uudenmaan osuus koko maan yritystoiminnan liikevaihdosta oli 47,6 prosenttia vuonna 2009, eli selvästi suurempi kuin edellä mainittu henkilöstöosuus. Tieto voi vaikuttaa yllättävältä, kun Uudellamaalla on melko vähän suuren liikevaihdon teollista yritystoimintaa. Merkittävänä poikkeuksena ovat Nesteen öljynjalostuslaitokset Porvoossa; laitosten liikavaihto on suomalaisittain megaluokkaa. Tällaisella megaluokan yritystoiminnalla on erittäin suuri merkitys paikallisesti, mutta koko maakunnan yritystoiminnan liikevaihdosta osuus on kuitenkin hyvin pieni.

Karkea selitys Uudenmaan suurelle osuudelle koko maan yritysten liikevaihdosta on se, että pääkaupunkiseudun yritystoiminnassa tuotantotaso per henkilö on korkea. Niinpä koko Uudenmaan yritystoiminnan liikevaihto työntekijää kohti oli vuonna 2009 noin kolmanneksen suurempi kuin koko maassa.

Isoilla yrityksillä on usein monia toimipaikkoja. Ne kertovat yritystoiminnan alueellisesta sijoittumisesta, eivät yritysten kotipaikat. Toimipaikkojen lisäksi yrityksillä voi olla aputoimipaikkoja. Niiden merkitys kokonaisuudelle on hyvin pieni, noin 2 prosenttia yritysten henkilöstöstä työskentelee aputoimipaikoissa. Aputoimipaikat on vahvasti pääkaupunkiseutulainen ilmiö. Yli puolet koko maan aputoimipaikkojen henkilöstöstä työskentelee pääkaupunkiseudulla. Tästä eteenpäin toimipaikoilla tarkoitetaan aina varsinaisia toimipaikkoja ja aputoimipaikkoja yhteensä.

Yrityksillä oli vuonna 2009 toimipaikkoja koko maassa noin 309 000 ja Uudellamaalla noin 95 000 eli lähes 31 prosenttia koko maa toimipai-

koista oli Uudellamaalla.

Henkilöstömäärän kasvu vuosikasvu on hidastunut koko maassa 1990-luvun lopusta 2000-luvun loppuvuosiin. Muu Suomi on varsin suuri osa koko maasta, jolloin henkilöstömäärien kehitykset näiden alueiden välillä eivät voi poiketa kovin paljoa toisistaan. Uudenmaakin osuus koko maan yritysten henkilöstömäärästä on merkittävä, jolloin kovin erilainen kehitys on epätodennäköistä mutta mahdollista.

Kun Uudenmaan maakunta ja muu Suomi ovat täysin erillisiä alueita, niin henkilöstömäärät voisivat periaatteessa kehittyä näillä alueilla hyvinkin erilailla. Käytännössä se ei ole mahdollista, koska alueet ovat taloudellisesti suuresti riippuvaisia toisistaan. Jolloin hitaan ja nopean kasvun ajat ajoittuvat ainakin samansuuntaisesti. Toki ajoittumisessa voi olla eroja niin, että jommankumman alueen kehitys seuraa toisen alueen kehitystä lyhyehköllä viiveellä.

Noin 20 vuoden takaisesta lamasta Suomen yritystoiminta elpyi Uusimaa- ja pääkaupunkiseutu vetoisesti 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Henkilöstömäärän kasvu hidastui lähes kaikkialla 2000-luvun ensimmäisinä vuosina, ja se jäi Uudellamaalla ja pääkaupunkiseudulla vaatimattomammaksi kuin koko maassa keskimäärin. Viimeisempien (2006 – 2009) tietojen mukaan Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun kasvu on ylittänyt koko maan tason.

Voisi ajatella, että pääkaupunkiseutu ja muut suuret yliopistokaupungit ovat samankaltaisia yritys rakenteeltaan ja henkilöstömäärät kehittyisivät hyvin samansuuntaisesti. Koko tarkastelujaksolla 1995 – 2009 po. alueiden henkilöstömäärät ovatkin kasvaneet lähes samaa tahtia. Kuitenkin tämän vuosituhatosen ensimmäisinä vuosina yritysten henkilöstömäärä kasvoi muissa suurissa yliopistokaupungeissa keskimäärin 1,0 prosenttiyksikköä enemmän vuodessa kuin pääkaupunkiseudulla.

Yhden prosenttiyksikön kasvueron merkittävä, jos se jatkuu pitkään; kysehän on korkoa korolle kasvusta. Asiaa on kuvattu **taulukon 3** oikean puolimaisessa sarakkeessa. Uudenmaan alueen keskimääräisellä kasvulla (1995 – 2009) henkilöstömäärä kasvaa 50 prosenttia 19 vuodes-sa. Kehyskunnissa kasvu on ollut nopeinta, jossa vastaava lisäys saavutetaan 16 vuodessa. Itä- Uudenmaan hitaalla kasvulla aikaa kuluu 39 vuotta.

Länsi-Uudenmaan yritysten henkilöstömäärä on kehittynyt varsin huonosti 2000-luvulla ja erityisesti viimeisinä vuosina 2006 – 2009 verrattuna muihin Uudenmaan maakunnan osa-alueisiin ja koko maahan. Sama huono kehitys koskee

Etelä-Suomen lähikaupunkien alueiden ja muiden eteläisten maakuntien yritystoimintaa. Nämä kaksi viimeksi mainittua aluetta kehittyvät välttämättä samansuuntaisesti, koska kyse on suurelta samoista alueista.

Itäisen Uudenmaan yritysten henkilöstömäärän kehitys on ollut hyvin vakaata noin yhden prosentin keskimääräistä vuosikasvua jokaisella kolmella

erillisellä tarkasteluperiodilla. Asialle lienee monia syitä. Yksi ilmeinen osasy on, että alueella on koonsa nähden kaksi hyvin suurta tuotantolaitosta nimittäin Nesteen Porvoon jalostamot ja Loviisan ydinvoimalaitokset. Energian kulutus ja tuotanto ovat luonnollisesti suhdanneherkkiä toimintoja, mutta energian tuotantolaitosten henkilöstömäärät joustavat paljon vähemmän kuin tuotantomäärät.

Alue	Keskimääräinen vuosikasvu (%)				Vuodet 50 % kasvuun
	1995 – 2000	2000 – 2006	2006 – 2009	1995 – 2009	
Koko maa	3,5	1,0	0,6	1,8	23
Uudenmaan maakunta	4,3	0,8	1,4	2,2	19
Pääkaupunkiseutu	4,6	0,8	1,4	2,3	18
Kehyskunnat	4,0	1,4	2,3	2,5	16
Länsi-Uusimaa	3,4	0,5	– 1,5	1,1	37
Itä-Uusimaa	0,9	1,1	1,1	1,0	39
Muu Suomi	3,1	1,1	0,2	1,6	25
Muut eteläiset maakunnat	2,6	0,6	– 0,4	1,1	38
Etelä-Suomen lähikaupunkeja	2,0	0,8	– 1,0	0,8	49
Muut suuret yliopistokaupungit	4,1	1,8	0,7	2,4	17

Taulukko 3. Henkilöstömäärän keskimääräinen vuosikasvu (%) ja henkilöstömäärän 50 % lisäykseen tarvittava laskennallinen aika vuosina, kun vuosikasvu 1995 – 2009 mukainen

Päätoimialojen kehitys 1995 – 2009

Henkilöstömäärien muutokset vaihtelevat luonnollisesti suuresti toimialoittain ja alueittain. Tarkasteluperiodilla 1995 – 2009 on ollut käytössä kolme eri toimialaluokitusta (TOL 1995, TOL 2002 ja TOL 2006). Luokituksen muutokset asettaa omat rajoituksensa ja haasteensa. Osa päätoimialoista on täysin vertakelpoisia suoraan, osa saadaan vertailukelpoiksi yhdistämällä luokkia ja osaa ei saada vertailukelpoiksi. Taulukoissa 5 ja 6 pääluokat ovat keskenään vertailukelpoisia vuosina 1995 ja 2009. Suoritettujen manipulaatioiden vuoksi pääluokat eivät vastaa kummankaan vuoden 1995 tai 2009 todellista luokitusta. Kaatoryhmä muuttuu suhteellisen suureksi, kaikkein suurin se on pääkaupunkiseudulla; kumpanakin vuonna noin neljännes työntekijämäärästä.

Kaikilla alueilla työntekijämäärä on pienentynyt teollisuudessa ja kasvanut tukku- ja vähittäiskaupassa sekä kuljetus, varastointi ja tietoliikenteessä (taulukot 4 ja 5). Nämä muutokset voidaan tulkita elinkeinorakenteen muutoksiksi.

Teollisuuden työvoimamäärän pienenemisessä on kyse sekä aidosta teollisen työhön vähenemisestä että eräiden tukitoimintojen ulkoistamisesta. Teollisuusyritys voi ulkoistaa esimerkiksi kirjan-

pidon, kuljetukset, siivouksen ja vartiointin. Kun teollisuus ulkoistaa tukitoimintoja, niin toimintojen luokitus muuttuu teollisuudesta palveluihin. Aidosti teollinen työ vähenee seuraavista rakenteellisista syistä:

1. Työn tuottavuus kasvaa suhteellisesti enemmän kuin tuotannon määrä
2. Tuotantoa supistetaan
3. Tuotanto lakkautetaan
4. Tuotanto tai osa siitä siirretään toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille.

Rakentamisen henkilöstömäärän kasvun selittää suurelta osin alhainen lähtötaso. Vuonna 1995 Suomen talous oli toipumassa syvästä lamasta, jolloin rakentaminen oli vähäistä. Alhainen lähtötaso koskee rakentamista vielä paljon enemmän terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluita.

Rahoitus- ja vakuutus toiminnan henkilökuntamäärä on laskenut kaikilla muilla alueilla kuin pääkaupunkiseudulla ja koko Uudellamaalla. Karkeasti kyse on siitä, että pankkikonttoreiden henkilökuntamäärä on laskenut kaikkialla. Sen sijaan sijoitus yms. palveluita antavat pienemmät pankkiriiliikkeet ovat kasvattaneet henkilökuntansa mää-

rää. Kyse on tyypillisestä metropolitoiminnosta, joka keskittyy yleensä metropolin ytimeen; Suomessa Helsingin keskustaan.

Uudenmaan toimialarakenne poikkeaa merkittävästi koko maan toimialarakenteesta, erityisesti teollisia työpaikkoja Uudellamaalla on vähemmän kuin koko maassa (taulukko 6). Sisäisesti Uusimaa on varsin heterogeeninen. Läntinen ja itäinen Uusimaa ovat selvästi teollisempia kuin koko maa ja

kehys-kunnat lähes yhtä teollisia kuin koko maa. Näillä pääkaupunkiseudun ulkopuolisilla Uudenmaan osa-alueilla rakentaminen on melko suuri toimiala. Itäisellä ja läntisellä Uudellamaalla jalostuselinkeinot (teollisuus ja rakentaminen yhteensä) vastaavat noin 46 prosentista yrityssektorin työpaikoista. Informaatio ja viestintä on varsin pieni päätoimiala pääkaupunkiseudun ulkopuolisella Uudellamaalla.

Toimiala	Uusi- maa	Pääkau- punkiseutu	Kehys- kunnat	Länsi- Uusimaa	Itä- Uusimaa	Koko maa
Teollisuus	- 10	- 7	- 10	- 17	- 18	- 10
Rakentaminen	75	66	94	88	122	83
Tukku- ja vähittäiskauppa	21	16	51	30	28	24
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	51	54	43	10	57	40
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	101	108	72	33	39	61
Rahoitus - ja vakuutus toiminta	5	6	- 1	- 23	- 17	- 6
Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	162	129	337	366	175	208
Muut	45	42	86	55	27	56
Kaikki toimialat yhteensä	35	37	42	16	16	29

Taulukko 4. Henkilöstömäärän kasvu (%) eräillä päätoimialoilla 1995 - 2009

Toimiala	Uusi- maa	Pääkau- punkiseutu	Kehys- kunnat	Länsi- Uusimaa	Itä- Uusimaa	Koko maa
Teollisuus	- 8 546	- 3 904	- 1 686	- 1 627	- 1 329	- 36 280
Rakentaminen	19 067	12 127	4 330	1 239	1 372	64 316
Tukku- ja vähittäiskauppa	17 569	11 596	4 484	903	586	47 096
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	7 741	6 767	559	91	325	17 233
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	47 725	43 815	2 796	590	525	79 960
Rahoitus - ja vakuutus toiminta	1 252	1 461	- 7	- 135	- 67	- 3 062
Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	9 507	6 215	2 071	901	320	33 586
Muut	39 012	31 518	5 326	1 341	823	110 229
Kaikki toimialat yhteensä	133 327	109 595	17 873	3303	2555	313 078

Taulukko 5. Henkilöstömäärän kasvu (abs.) eräillä päätoimialoilla 1995 - 2009

Toimiala	Uusi- maa	Pääkau- punkiseutu	Kehys- kunnat	Länsi- Uusimaa	Itä- Uusimaa	Koko maa
Tukku- ja vähittäiskauppa	20,2	20,4	21,9	16,8	14,4	17,5
Teollisuus	15,2	12,0	24,2	34,3	33,0	24,5
Informaatio ja viestintä	9,3	11,2	1,6	1,4	2,1	5,8
Kuljetus ja varastointi	9,3	9,4	9,3	8,7	7,8	9,2
Ammatti, tiede ja tekniikka	8,8	9,6	6,6	3,4	5,5	6,4
Rakentaminen	8,7	7,4	14,7	11,4	13,2	10,1
Hallinto- ja tukipalvelut	8,4	9,2	5,5	3,9	4,8	7,0
Rahoitus- ja vakuutus	5,1	5,9	1,7	2,0	1,8	3,3
Majoitus- ja ravitsemus	4,5	4,7	3,1	4,3	4,7	4,3
Terveys- ja sosiaalipalvelut	3,0	2,7	4,4	4,9	2,7	3,5
Muut ja tuntematon	7,5	7,4	6,9	9,0	10,0	8,5
Kaikki toimialat yhteensä	100	100	100	100	100	100

Taulukko 6. Yritysten henkilöstömäärät (%) Uudenmaan suurimpien päätoimialojen mukaan vuonna 2009

Toimialojen erikoistuneisuus Uudellamaalla

Seuraavaksi pureudutaan Uudenmaan koko maasta poikkeavaan toimialarakenteeseen erikoistumis- tai keskittyneisyysindeksillä³. Jos jonkin toimialan merkitys on suhteellisesti sama Uudellamaalla ja koko maassa, niin indeksi saa arvokseen 100. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä enemmän toimiala on erikoistunut Uudellamaalla. Vastaavasti mitä pienempi indeksin arvo on, sitä vähemmän toimiala on erikoistunut Uudellamaalla.

Uusimaa on erikoistunut suurista toimialoista (taulukko 7) kaikkein eniten tukkukauppaan ja

vähiten teollisuuteen. Toimialat taulukossa ovat osittain päällekkäisiä, siksi toimialan nimen edessä on toimialaluokan tunnus; kirjain tai numero. Kirjaintaso on karkein luokitus ja viisinumeroinen taso yksityiskohtaisin.

Tukkukaupan ohella vahvasti Uudellemaalle keskittyneitä toimialoja ovat: rahoitus-, vakuutus-, informaatio-, työvoimanvuokraus- ja varastointitoiminnot. Sen sijaan vähittäiskauppa on keskimääräistä vähemmän Uudellemaalle erikoistunut toimiala, samoin on terveys- ja sosiaalipalvelut. Nämä viimeksi mainittu tiedot ovat ehkä hieman

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
46 Tukku- ja vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen kauppa)	169	49608
62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	165	22876
J Informaatio ja viestintä	162	47640
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	156	26125
62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	154	12941
64 Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	152	17551
64190 Muu pankkitoiminta	140	13111
78 Työllistämistoiminta	138	14953
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	138	45036
78200 Työvoiman vuokraus	138	14105
52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	134	12736
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	119	42853
26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	118	15184
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus	115	103267
56 Ravitsemistoiminta	113	20163
71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	113	15182
26300 Viestintälaitteiden valmistus	110	10254
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	104	22987
H Kuljetus ja varastointi	101	47554
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	100	15418
Kaikki toimialat yhteensä	100	511844
45 Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	95	12266
41 Talonrakentaminen	94	16863
41200 Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	93	16234
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen kauppa)	88	41393
F Rakentaminen	86	44475
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	85	15387
43 Erikoistunut rakennustoiminta	82	22826
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	79	19935
C Teollisuus	62	77951

Taulukko 7. Kaikkien suurten toimialojen (vähintään 10 000 henkilöä) erikoistuneisuus Uudellemaalle vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

yllättäviä.

Vähittäiskaupan osalta perusselitys lienee seuraava: Uudellamaalla on koko maata suuremmat ja tehokkaammat vähittäiskaupan yksiköt. Tällöin henkilökuntaa on suhteellisesti vähemmän, vaikka myynnin volyyymi on suhteellisesti suurempaa Uudellamaalla kuin koko maassa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta kyse lienee siitä, että Uudenmaan väestö on keskimäärin vähän nuorempaa kuin koko maan väestön, jolloin kaupallisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntä asukasta kohden on pienempää kuin koko maassa.

Lähtökohtaisesti erikoistuneisuus voi olla sitä suurempaa, mitä pienimmästä toimialasta on kyse. Keskisuureista toimialoista Uudellemaalle keskittynein on lentoliikenne. Tällaisia keskisuuria Uudellemaalle keskittyneitä toimialoja on varsin paljon; taulukossa 8 on järjestyksessä kaikkein eniten Uudellemaalle keskittyneet toimialat ja lisäksi neljä suurta toimialaa.

Keskisuurten toimialojen tarkastelu tarkentaa ja purkaa auki suurten toimialojen Uudellemaalle keskittyneisyyttä kuten tukkukauppaa sen osiin. Samalla tavalla viestintätoiminnot purkautuvat osiin: TV, radio, kirjojen ja aikakauslehtien kustantaminen. Ilmaliikenne on luonnollisesti erikoistunut Uudellemaalle, koska Helsinki – Vantaa on maamme ehdoton ykköslentoasema. Nesteen Porvoon jalostamon toiminnot selittävät jalostettujen öljytuotteiden keskittymisen Uudellemaalle.

Pääkonttoritoiminnot keskittyvät kansainvälisestikin metropoleihin; Uudellamaalla Helsinkiin ja Espooseen. Mainostoiminta ja markkinatutkimus ovat myös tyypillisiä metropolitoimintoja. Ne ovat usein pääkonttoreiden asiakkaita, samoin kuin ovat tilintarkastuspalvelut.

Hyvin monet pienehköt toimialat ovat keskittyneet Uudellemaalle. Taulukkoon 9 on koottu vain kaikkein keskittyneimmät toimialat ikään kuin esimerkkeinä näistä pienistä toimialoista.

Toimiala	Keskittymisindeksi	Henkilöstö
Ilmaliikenne	267	4684
Yleistukkukauppa	265	4047
Lakisääteinen työeläkevakuutus	259	2669
Säteilylaitteiden ja elektronisten lääkintä- ja teräpälaitteiden valmistus	255	1825
Omaisuuhoitotoiminta	251	1133
Lääkettukkukauppa	246	2653
Ilma- ja avaruusosalusten korjaus ja huolto	244	1702
Tv-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. maksulliset tv-kanavat)	237	2829
Kirjojen kustantaminen	235	1656
Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen tukkukauppa	234	1009
Laboratorio- ja sairaanhoitovälineiden tukkukauppa	233	1928
Maalien, lakan, painovärien yms. valmistus	228	1512
Muu luotonanto	227	1773
Radio- ja televisiotoiminta	226	3849
Jalostettujen öljytuotteiden valmistus	222	2107
Aikakauslehtien kustantaminen	220	2792
Muu ohjelmistojen kustantaminen	210	1192
Tilintarkastuspalvelu	205	2113
Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta	203	2971
Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	192	8274
Atk-laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi	191	4434
Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa	186	4491
Mainostoiminta ja markkinatutkimus	184	6354

Taulukko 8. Keskisuurten (1 000 - 9 999 henkilöä) toimialojen erikoistuneisuus Uudellemaalle vuonna 2009, kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 200 ja neljä raja-arvon alittavaa suu-rehkoa toimialaa)

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Muu vahinkovakuutus	275	180
Keraamisten saniteettikalusteiden valmistus	275	257
Teen ja kahvin valmistus	270	331
Keskuspankkitoiminta	265	692
Kolikoiden ja mitalien valmistus	258	106
Arvopaperien ja raaka-ainesopimusten välittäminen	257	436
Tietokonepelien kustantaminen	254	123
Muualla luokittelematon tietopalvelutoiminta	253	307
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys	252	163
Rahoitusleasing	251	297
Elokuvien, video- ja televisio-ohjelmien jälkituotanto	250	204

Taulukko 9. Pienten toimialojen (100 – 999 henkilöä) erikoistuneisuus Uudellemaalle vuonna 2009, kaikki toimialat = 100, (indeksin arvo vähintään 250)(indeksin arvo vähintään 200 ja neljä raja-arvon alittavaa suu-rehkoa toimialaa)

Toimialojen erikoistuneisuus Uudenmaan seuduilla

Uusimaa on jaettu tässä neljään seutuun, ne ovat suuruusjärjestyksessä: pääkaupunkiseutu, kehyskunnat, Länsi-Uusimaa ja Itä-Uusimaa. Pääkaupunkiseutu on hyvin suuri osa koko Uuttamaata, noin 80 prosenttia työpaikoista, jolloin toimialojen erikoistuneisuuden suuri linja on sama koko Uudellemaalla ja pääkaupunkiseudulla. Informaatioon ja viestintään liittyvät toimialat ja pääkonttorit keskittyvät vielä selvemmin pääkaupunkiselle kuin koko Uudellemaalle. Luonnollisesti öljynjalostus

ei ole erikoistunut pääkaupunkiseudulle, vaikka se erikoistunut Uudellemaalle. Kun pääkaupunkiseudun erillinen tarkastelu toisi vain vähän lisäinformaatiota, niin se on jätetty pois seuraavasta seutujen tarkastelusta.

Pääkaupunkiseudun asemesta tarkastellaan erikseen pääkaupunkiseudun kolmea suurta kaupunkia, jotka ovat toimialarakenteeltaan keskenään varsin erilaisia. Pääkaupunkiseudun suuria kaupunkeja verrataan myös seudun ulkopuolisiin suuriin yliopistokaupunkeihin.

”
Uusimaa on jaettu tässä neljään seutuun, ne ovat suuruusjärjestyksessä: pääkaupunkiseutu, kehyskunnat, Länsi-Uusimaa ja Itä-Uusimaa.

Erikoistuneisuus kehyskunnissa

Henkilöstömääriltään kehyskuntien (Keski-Uusimaa) kolme suurinta päätoimialaa ovat: 1 teollisuus, 2 tukku- ja vähittäiskauppa ja 3 rakentaminen (taulukko 10). Teollisuuden merkitys kehyskuntien työllisyydelle on jokseenkin sama kuin se koko Suomessa, eli toimiala ei ole erikoistunut kehyskuntiin. Rakentaminen on sen sijaan selvästi erikoistunut kehyskuntiin sekä vähittäis- ja tuk-

kukaupaan jonkin verran. Toimialat taulukossa 10 ovat osittain päällekkäisiä, siksi toimialan nimen edessä on tunnus.

Kehyskuntiin on erikoistunut erittäin voimakkaasti kolme toimialaa: 1 juomien valmistus, 2 elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukku-kauppa ja 3 nosto- ja siirtolaitteiden valmistus. Kahden eniten kehyskuntiin keskittyneen toimialan koko maan henkilöstöstä työskentelee noin

kolmannes kehyskunnissa. Näiden toimialojen henkilöstömäärät ovat lähes yhtä suuret. Tämä ei tarkoita, että kyseessä olisivat samat ihmiset. Toimialat ovat täysin erillisiä; kyse on valmistuksesta eli teollisuudesta ja kaupasta.

Terveys- ja sosiaalipalveluiden korkeahko indeksin arvo (125) vaikuttaa vähän yllättävältä. Terveyspalvelut eivät ole juurikaan keskittyneet kehyskuntiin vaan sosiaalipalvelut. Kokonaisluokkaa sosiaalipalvelut ei ole olemassa, vaan luokittelu jakautuu suoraan sosiaalihuollon avopalveluihin ja sosiaalihuollon laitospalveluihin (taulukko 11). Näistä erityisesti avopalvelut ovat kehyskuntiin eri-

koistunut toimiala.

Suomen tekniikan tutkimus ja kehittäminen toimialan henkilöstöstä työskentelee kehyskunnissa 43 prosenttia, siksi erikoistumisindeksin arvo on peräti yli 1 000. Tekniikan tutkimusta ja kehittämistä tekevät monet yritykset osana toimintaansa, jolloin niiden toimiala ei ole tekniikan tutkimus ja kehittäminen. Suurin tällainen yritys on Nokia.

Pienistä toimialoista kahden kehyskuntiin keskittyneimmän toimialan henkilöstöstä 36 prosenttia työskentelee kehyskunnissa (taulukko 12). Edellä ilmennyt sosiaalitoimen avoimuuden erikoistuneisuus koskee erityisesti lasten päiväkotia.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
11 Juomien valmistus	808	1213
46390 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkauppa	780	1209
28220 Nosto- ja siirtolaitteiden valmistus	690	2081
43120 Rakennuspaikan valmistelutyöt	205	1302
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	188	3659
46 Tukkauppa (pl. moottoriajoneuvot)	167	5821
23 Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	163	1009
43 Erikoistunut rakennustoiminta	156	5163
F Rakentaminen	146	8956
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	139	2360
43220 Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	137	1093
41 Talonrakentaminen	133	2823
96 Muut henkilökohtaiset palvelut	132	1066
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus	125	13332
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	125	2686
33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	125	1081
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	124	3745
25 Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	110	1922
45 Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	109	1672
S Muu palvelutoiminta	109	1214
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvot)	104	5839
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	103	3990
H Kuljetus ja varastointi	102	5682
86 Terveyspalvelut	101	1164
Kaikki toimialat yhteensä	100	60792
52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	99	1121
C Teollisuus	99	14733

Taulukko 10. Suurten toimialojen (vähintään 1 000 henkilöä) erikoistuneisuus kehyskuntiin 2009, kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 99)

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Tekniikan tutkimus ja kehittäminen	1002	787
Paperi-, kartonki- ja pahviteollisuuden koneiden valmistus	408	961
Pienoistavaratalot ja muut erikoistumattomat myymälät (< 2500 m ²)	387	527
Betonituotteiden valmistus rakennustarkoituksiin	300	596
Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa	226	648
Muu muualla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta	203	830
Sosiaalihuollon avopalvelut	179	545
Huolinta ja rahtaus	174	548
Metallirakenteiden ja niiden osien valmistus	158	683
Taksiliikenne	157	950
Huonekalujen valmistus	152	540
Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	150	506
Maa- ja vesirakentaminen	141	971
Sosiaalihuollon laitospalvelut	141	977
Sähkölaitteiden valmistus	140	956
Itsepalvelutavaratalot (> 2500 m ²)	135	816
Sähköasennus	132	826
Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu	123	616
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	121	633

Taulukko 11. Keskisuurten toimialojen (500 - 999 henkilöä) erikoistuneisuus kehyskuntiin 2009, kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 120)

Toimiala	Keskittymisindeksi	Henkilöstö
Muiden elektronisten ja sähköjohtojen sekä -kaapeliin valmistus	839	379
Myllytuotteiden valmistus	830	127
Pakkauspalvelut	729	161
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden valmistus	486	162
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	483	473
Säkölamppujen ja valaisimien valmistus	447	276
Viljan, raakatupakan, siementen ja eläinrehujen tukkukauppa	434	238
Yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden korjaus ja huolto	431	336
Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden valmistus	400	200
Muiden kumituotteiden valmistus	365	172
Muiden välituotteiden tukkukauppa	332	100
Lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	323	480
Sähkötarviketukkukauppa	317	323
Lasten päiväkodit	310	338
Rautateiden ja metrolinjojen rakentaminen	300	330
Maisemanhoitopalvelut	291	176
Metalliovien ja -ikkunoiden valmistus	287	138
Muu muualla luokittelematon maa- ja vesirakentaminen	287	103
Maalien, lakan, painovärien yms. valmistus	283	223
Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus ja leasing	281	239
Muu tekninen palvelu	271	162
Muu kuljetusvälitys	264	116
Urheilulaitosten toiminta	256	248
Muualla luokittelemattomien koneiden ja laitteiden tukkukauppa	253	322

Taulukko 12. Pienten toimialojen (100 - 499 henkilöä) erikoistuneisuus kehyskuntiin 2009, kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 250)

Erikoistuneisuus Länsi-Uudellamaalla

Läntisen Uudenmaan toimialat työllistivät vuonna 2009 yhteensä noin 23 000 ihmistä, eli selvästi vähemmän kuin kehyskuntien noin 60 000. Länsi-Uusimaa on varsin teollinen alue; 8 000 työteki-jään. Suhteellisesti alue on paljon teollisempi kuin Suomi keskimäärin. Alueelle vahvasti erikoistu-neita teollisia toimialoja ovat metallituotteiden val-mistutus ja jalostus, sähkölaitteiden valmistus sekä paperin ja kartongin valmistus (taulukko 13).

Paljon työllistäviä toimialoista tukku- ja vä-hittäiskauppa sekä kuljetus- ja varastointi ovat Länsi-Uudellemaalle lievästi erikoistumattomia toimialoja. Vähittäiskauppa on jonkin verran alu-eelle erikoistunut toimiala, sen sijaan tukkukauppa

on selvästi erikoistumaton toimiala.

Terveys- ja sosiaalipalvelut ovat Länsi-Uudel-lemaalle erikoistunut toimiala (taulukko 13). Kun luokka puretaan auki, niin ilmenee, että erikoistu-minen koskee sosiaalihuollon avopalveluita, eikä lainkaan terveystalvveluita. Erikoistunut sosiaali-huollon toimiala on ”kaatoryhmä”: muut muual-la luokittelemattomat sosiaalihuollon avopalvelut (taulukko 14). Toimialan koko Suomen työpai-koista yli 40 prosenttia on Länsi-Uudellamaalla, joka on väestömäärältään varsin pieni alue. Kyse ei voi olla yhdestä tai kahdesta toimipaikasta, jolloin tieto olisi salattu. Alue on erikoistunut myös hyvin vahvasti työkalujen valmistukseen; toimialan työ-paikoista neljännes on läntisellä Uudellamaalla.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
88 Sosiaalihuollon avopalvelut	451	528
25 Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	259	1742
27 Sähkölaitteiden valmistus	256	671
24 Metallien jalostus	252	636
23 Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	249	592
17 Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus	248	904
45201 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. renkaat)	243	728
45 Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	172	1016
C Teollisuus	140	8010
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	139	1147
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	123	916
43 Erikoistunut rakennustoiminta	121	1535
41200 Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	119	950
41 Talonrakentaminen	118	962
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	117	763
F Rakentaminen	113	2653
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvot)	105	2267
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	104	1204
Kaikki toimialat yhteensä	100	23350
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	99	997
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus	96	3926
56 Ravitsemistoiminta	96	778
H Kuljetus ja varastointi	95	2040
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	80	560
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	56	916
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	53	784
46 Tukkauppa (pl. moottoriajoneuvot)	48	643

Taulukko 13. Länsi-Uudenmaan suurten toimialojen (vähintään 500 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009, kaikki toimialat = 100 (kaikki suuret toimialat)

Toimiala	Erikostumisindeksi	Henkilöstö
Muut muualla luokittelemattomat sosiaalihuollon avopalvelut	2521	425
Työkalujen valmistus	1507	409
Lastinkäsittely	311	263
Metallirakenteiden ja niiden osien valmistus	253	420
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	220	442
Raudan, teräksen ja rautaseosten valmistus	199	271
Koulutus	197	367
Kumi- ja muovituotteiden valmistus	182	407
Metallien työstö	181	447
Muiden kulkuneuvojen valmistus	179	288
Isot supermarketit (yli 1000 m ²)	168	295
Sähköasennus	162	389
Taiteet, viihde ja virkistys	138	291
Valintamyymälät (yli 100 m ² , enintään 400 m ²)	136	273
Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut	130	259
Rakennuspaikan valmistelutyöt	121	295
Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	112	344
Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	112	484
Muut henkilökohtaiset palvelut	111	343
Posti- ja kuriiritoiminta	102	345

Taulukko 14. Länsi-Uudenmaan keskisuurten toimialojen (250 – 499 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009, kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 100)

Usea keskisuuri teollinen toimiala on keskittynyt läntiselle Uudellemaalle. Niiden yhteenlaskettu työtekijämäärä on paljon suurempi kuin koulutuksen, joka on myös erikoistunut läntiselle Uudellemaalle. Asia on hyvä tiedostaa tulkinnoissa. Sama koskee taiteita, viidettä ja virkistystä, joka on yksi keskisuuri Länsi-Uudellemaalle erikoistunut toimiala. Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa se on päätoimiala; pieni sellainen.

Uudenmaan alueet ovat kovin erikoisia, jolloin toimipaikkojen kokoluokitus (suurten, keskisuurten ja pienet) on lähes pakko tehdä pelkällä harkinnalla yksilöllisiksi eri alueille. Kaikkein pienimmät toimialat on suljettu pois tarkasteluista, koska

hyvin pienillä toimialoilla on vähäinen merkitys kokonaisuudelle. Tämä poissulkuraja (vähintään 100 työtekijää) on haluttu pitää samana erikoisilla alueilla, koska näissä pienimmissä toimialoissa on kyse esimerkinluonteisesta erikoistumistiedosta.

Länsi-Uudenmaan koulutukseen erikoistuminen koskee korkea-astetta ja erityisesti keskiasteen ammatillista koulutusta. Vain pieni osa kyseisestä koulutuksesta on yrityssektorin toimintaa. Länsi-Uusimaa on erikoistunut tähän pieneen osaan, ei koko koulutuksen volyyymiin. Urheilutoimialat (taulukko 15) eivät ole toisistaan riippumattomia vaan pienempi toimiala kuuluu isompaan toimialaan.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Metallilankatuotteiden, ketjujen ja jousien valmistus	962	107
Keskiasteen ammatillinen koulutus	488	119
Urheilulaitosten toiminta	390	145
Huvi- ja urheiluveneiden rakentaminen	351	117
Muovilevyjen, -kalvojen, -putkien ja -profiilien valmistus	333	244
Korkea-asteen koulutus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa	287	183
Säännöllinen linja-autojen kaukoliikenne	235	135
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	224	216
Muiden muovituotteiden valmistus	180	104
Jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus; materiaalien kierrätys	177	171
Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	157	204

Taulukko 15. Länsi-Uudenmaan pienten toimialojen (100 -259 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009 (indeksin arvo vähintään 150)

Erikoistuneisuus Itä-Uudellamaalla

Itä-Uudenmaan toimialat työllistivät vuonna 2009 lähes 19 000 työntekijää, noin 4 500 vähemmän kuin Länsi-Uusimaa. Itä-Uusimaa on varsin teollinen alue, muttei ei aivan yhtä teollinen kuin Länsi-Uusimaa. Sen sijaan rakentamiseen Itä-Uusimaa on erikoistuneempi kuin Länsi-Uusimaa.

Itä-Uudellemaalle on keskittynyt kaksi suurta toimialaa erittäin vahvasti, nimittäin öljynjalostus ja muoviaiaineiden valmistus. Erikoistumisindeksin arvot noin 4 200 tarkoittavat, että yli puolet toimialojen koko maan työpaikoista on Itä-Uudellamaalla.

Itä-Uusimaa ei ole suurista toimialoista erikoistunut lainkaan tukkukauppaan, kuten ei ole Länsi-Uusimaakaan. Ilmeinen syy on tukkukaupan keskittyminen kehyskuntiin, jolloin Uudellamaalla ei jää markkinatilaa itään eikä länteen. Itä-Uusimaa ei ole myös erikoistunut sosiaali- ja terveystoimeen, toisin kuin kehyskunnat ja Länsi-Uusimaa. Itä-Uudenmaan tilannetta selittää tuskin samalla tavalla markkinatilan puute kuin tukkukaupas-

sa, koska sosiaali- ja terveystoimet ovat vahvasti paikallisia palveluja. Tulokinnassa on syytä olla varovainen ilman asian tutkimista, mutta mahdollisesti kyse on siitä, missä määrin julkinen sektorin antaa tai jättää markkinatilaa yritysten sosiaali- ja terveystoimille.

Itä-Uudenmaan tiedoista on salattu tietosuoja- ja syistä sähkön tuotanto ja sen alatoimiala sähkön tuotanto ydinvoimalla. Suomessa on tällä hetkellä neljä ydinvoimalaa: kaksi Loviisassa ja kaksi Eurajoella. On päivänselvä asia, että Itä-Uusimaa on erittäin vahvasti erikoistunut sähkön tuotantoon ydinvoimalla, vaikka se puuttuu **taulukosta 16** tietosuojasyistä. Toimialan koko maan työntekijämäärä on noin 2 100.

Itä-Uusimaa on erikoistunut keskisuurien toimialojen osalta erittäin vahvasti sähköisten kodinkoneiden valmistamiseen ja vahvasti jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden valmistamiseen (**taulukko 17**). Itä-Uudellamaalla on näiden toimialojen koko maan työpaikoista 42 ja 11 prosenttia.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
19200 Jalostettujen öljytuotteiden valmistus	4251	1488
20160 Muoviaiaineiden valmistus	4185	877
20 Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	695	1129
35 Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	467	681
27 Sähkölaitteiden valmistus	456	964
43 Erikoistunut rakennustoiminta	150	1544
C Teollisuus	135	6224
F Rakentaminen	131	2494
71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	126	625
41 Talonrakentaminen	123	812
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	110	894
49410 Tielikenteen tavarankuljetus	105	552
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	103	957
56 Ravitsemistoiminta	102	668
Kaikki toimialat yhteensä	100	18842
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen kauppa)	99	1728
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	86	1036
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	85	513
H Kuljetus ja varastointi	85	1465
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus	82	2708
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	76	503
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	68	896
46 Tukkauppa (pl. moottoriajoneuvojen kauppa)	49	533

Taulukko 16. Itä-Uudenmaan suurten toimialojen (vähintään 500 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009 (kaikki suuret toimialat)

Itä-Uusimaa ei ole lainkaan erikoistunut metropolialueille tyypillisille toiminnoille: rahoitus ja vakuutus eikä informaatio ja viestintä. Kuitenkin Itä-Uusimaa on erikoistunut informaation ja viestinnän yhteen alatoimialaan nimittäin kustannustoimintaan. Niin ikään alue on erikoistunut painamiseen, joka on puolestaan teollisuuden

alatoimiala.

Itä-Uudenmaan erikoistuminen kustannustoimintaan tarkoittaa erikoistumista kirjojen kustantamiseen (taulukko 18). Pienistä toimialoista alue on erikoistunut voimakkaimmin lämpö-, ääni-, ja värinäesineiden asennukseen. Itä-Uudenmaan osuus koko maasta on noin 10 prosenttia.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Sähköisten kodinkoneiden valmistus	3134	350
Jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden valmistus (ei kotitalouksille)	851	432
Kone- ja prosessisuunnittelu	277	469
Sähköasennus	177	344
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	177	251
Rakennuspaikan valmistelutyöt	162	318
Kahvila-ravintolat	153	274
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	146	390
Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. renkaat)	116	279
Kustannustoiminta	112	255
Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	108	267
Kaikki toimialat yhteensä	100	18842
Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	94	447
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	87	298
Kiinteistön- ja maisemanhoito	79	446
Muu palvelutoiminta	77	267
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	75	407
Elintarvikkeiden valmistus	67	267
Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	61	258
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	54	331
Informaatio ja viestintä	37	399

Taulukko 17. Itä-Uudenmaan keskisuurten toimialojen (250 - 499 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009 (kaikki keskisuuret toimialat)

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Lämpö-, ääni- ja värinäeristeiden asennus	726	186
Kirjojen kustantaminen	470	122
Muiden metallituotteiden valmistus	371	206
Teollisuuden koneiden ja laitteiden ym. asennus	362	222
Säännöllinen linja-autojen kaukoliikenne	313	145
Sähköjakelu- ja valvontalaitteiden valmistus	266	118
Muu painaminen	215	244
Muu valmistus	199	123
Muu muualla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta	182	231
Pienet supermarketit (yli 400 m ² , enintään 1000 m ²)	170	112
Jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus; materiaalien kierrätys	159	124
Hotellit	156	209

Taulukko 18. Itä-Uudenmaan pienten toimialojen (100 - 249 henkilöä) erikoistuneisuus vuonna 2009 (indeksin arvo vähintään 150)

Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien toimialarakenne

Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien alueilla yritysten toimialarakenne poikkeaa varsin paljon toisistaan. Espoo ja Vantaa ovat vahvasti tukku- ja vähittäiskaupan alueita. Vantaan alueen toiseksi tärkein päätoimiala on kuljetus ja varastointi, joka on Espoossa varsin pieni toimiala. Espoon toiseksi suurin päätoimiala on teollisuus. Helsinki on selvästi vähiten teollinen pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista. Helsingissä ei ole samalla lailla

yhtä suurta päätoimialaa kuin Espoossa ja Vantaalla vaan muutama suhteellisen vahva päätoimiala.

Pääkaupunkiseudun ulkopuolisista alueista mielenkiintoisin vertailukohde on muut suuret yliopistokaupungit (lyhyesti yliopistokaupungit). Yliopistokaupungit poikkeavat pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista melko vahvana jalostuselinkeinojen alueena. Yliopistokaupungit ovat teollisempia kuin pääkaupunkiseudun teollisin Espoo, ja rakentamisen osuus ylittää pääkaupunkiseudun ykkösen eli Vantaan tason.

Toimiala	Uusimaa	PKS	Helsinki	Espoo	Vantaa	Yliopisto- kaupungit ⁴	Muu Suomi ⁵	Koko maa
Tukku- ja vähittäiskauppa	20,2	20,4	16,7	25,7	26,2	16,1	16,0	17,5
Teollisuus	15,2	12,0	8,6	18,6	15,6	22,4	29,8	24,5
Informaatio ja viestintä	9,3	11,2	13,9	11,6	3,0	7,6	3,7	5,8
Kuljetus ja varastointi	9,3	9,4	7,3	4,9	20,5	8,0	9,1	9,2
Ammatti, tiede ja tekniikka	8,8	9,6	10,7	10,3	5,5	7,9	5,0	6,4
Rakentaminen	8,7	7,4	7,4	6,4	8,6	10,0	10,9	10,1
Hallinto- ja tukipalvelut	8,4	9,2	10,9	4,5	9,1	10,1	6,3	7,0
Rahoitus- ja vakuutus	5,1	5,9	7,8	5,2	0,9	2,7	2,2	3,3
Majoitus- ja ravitsemus	4,5	4,7	5,6	2,8	4,0	4,3	4,2	4,3
Terveys- ja sosiaalipalvelut	3,0	2,7	2,9	2,8	1,5	4,1	3,8	3,5
Muut ja tuntematon	7,5	7,4	8,3	7,2	5,1	6,8	9,0	8,5
Kaikki toimialat yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Taulukko 19. Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien ja eräiden vertailualueiden toimialarakenne, vuonna 2009

Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien erikoistuneisuus

Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien erilainen päätoimialarakenne tarkoittaa käytännössä, että Espoo, Helsinki ja Vantaa ovat erikoistuneet eri toimialoille. Helsinki on pääkaupunki ja metropolialueen ydin on Helsingin keskusta, johon on sijoittunut omanlaisensa yritystoiminta. Vantaalla on maamme ehdoton ykköslentoasema, jolla on suuri merkitys Vantaan alueen yritystoiminnan erikoistumiselle. Teknillinen korkeakoulu on toimi-

nut pitkän ajan Espoossa. Se näyttäisi vaikuttavan joissain määrin Espoon alueen yritystoiminnan erikoistumiseen. Tällaisia syitä on varmaan monia muitakin, jotka selittävät Espoon, Helsingin ja Vantaa erikoistumisen eroja. Niitä voivat olla muun muassa toimitilojen tarjonta, niiden hinnat ja vuokrat. Joskus ilmeisesti kyse on pelkästä sattumasta, esimerkkinä yksityisten turvallisuuspalvelujen toimipaikat. Ne ovat keskittyneet Helsinkiin ja Vantaalle, mutta eivät lainkaan Espooseen.

”*Metropolialueen ydin on Helsingin keskusta, johon on sijoittunut omanlaisensa yritystoiminta. Vantaalla on lentokenttensä ja Espoolla Teknillinen korkeakoulunsa*

Toimialojen erikoistuneisuus Helsingissä

Päätoimialat informaatio ja viestintä sekä rahoitus- ja vakuutustoiminta ovat vahvasti erikoistuneet (keskittyneet) Helsinkiin (taulukko 20). Jolloin ainakin osa niiden alatoimialoista on välttämättä erikoistunut Helsinkiin. Teollisuus on

Helsingissäkin suurehto toimiala, muttei lainkaan Helsinkiin keskittynyt toimiala.

Helsingin keskisuurista toimialoista hyvin moni on myös erikoistunut Helsinkiin, taulukossa 21 on vain kaikkein erikoistuneimmat. Suuri määrä erikoituneita keskisuuria toimialoja kertoo siitä,

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
70 Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	254	5224
58 Kustannustoiminta	247	7319
64 Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	242	13426
J Informaatio ja viestintä	241	34002
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	240	19226
78200 Työvoiman vuokraus	232	11383
78 Työllistämistoiminta	231	11963
64190 Muu pankkitoiminta	229	10249
62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	211	13992
62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	206	8281
69 Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut	201	6498
56101 Ravintolat	183	6030
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	167	26181
68 Kiinteistöalan toiminta	166	5104
L Kiinteistöalan toiminta	166	5104
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	155	26657
56 Ravitsemistoiminta	141	12064
46 Tukku- ja vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	131	18499
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	129	13639
S Muu palvelutoiminta	124	5572
86 Terveyspalvelut	116	5368
71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	100	6458
Kaikki toimialat yhteensä	100	244947
41 Talonrakentaminen	97	8265
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja -pyörien korjaus	95	40901
41200 Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	92	7738
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	85	6293
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	83	7141
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja -pyörien kauppa)	81	18336
H Kuljetus ja varastointi	79	17794
F Rakentaminen	74	18160
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	66	8009
43 Erikoistunut rakennustoiminta	59	7888
C Teollisuus	35	21024

Taulukko 20. Kaikkien suurten toimialojen (vähintään 5 000 henkilöä) erikoistuneisuus Helsinkiin vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

että Helsinki on suuri alue, jonka yritystoiminta poikkeaa laaja-alaisesti koko maasta. Monet Helsinkiin erikoistuneet keskisuuret toimialat palvelevat pääkonttoreita tai pääkonttorityyppisiä toimintoja. Näitä ovat: tilintarkastuspalvelut, asianajaja-toimistot ja mainostoimistot. Kyse on metropoli-ilmiöstä.

Pienten toimialojen erikoistuneisuus (taulukko 22) täsmentää aina suurten ja keskisuurten toimialojen erikoistuneisuutta. Lisäinformaationa ilmenee, että Helsinkiin on erikoistunut teen ja kahvin valmis sekä keraamisten talous ja koriste-esineiden valmistus.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Omaisuudenhoitotoiminta	463	1001
Radio- ja televisioiminta	463	3774
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	457	2258
Lakisääteinen työeläkevakuutus	457	2258
Aikakauslehtien kustantaminen	431	2614
Kirjojen kustantaminen	428	1444
Tilintarkastuspalvelu	413	2036
Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja terapolaitteiden valmistus	405	1386
Asianajotoimistot	358	1734
Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta	356	2492
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto	343	1406
Langattoman verkon hallinta ja palvelut	342	1937
Muu luotonanto	337	1258
Järjestöjen toiminta	331	1931
Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen	331	2152
Mainostoimistot	330	3443
Matkatoimistojen toiminta	319	1205
Elinkeinoelämän ja työnantajajärjestöjen toiminta	295	1261
Yleistukkukauppa	281	2051
Mainostoiminta ja markkinatutkimus	279	4616
Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varauspalvelut	261	2091
Muu liikkeenjohdon konsultointi	251	4797
Arkkitehtipalvelut	249	1598
Tavaratalot (yli 2500 m ²)	249	2882
Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne	246	1440
Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut	243	3526
Sähkömoottorien, generaattorien ja muuntajien valmistus	238	2428
Televiestintä	229	4999
Muulla luokittelemattomat rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	214	1028
Tietopalvelutoiminta	202	1765
Yksityiset turvallisuuspalvelut	201	3021

Taulukko 21. Keskisuurten toimialojen (1000 - 4999 henkilöä) erikoistuneisuus Helsinkiin vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 200)

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Teen ja kahvin valmistus	564	331
Elokuvien, video- ja televisio-ohjelmien jälkituotanto	485	189
Arvopaperien ja raaka-ainesopimusten välittäminen	470	382
Patenttitoimistot	456	457
Ammattialajärjestöjen toiminta	455	605
Uutistoimistot	455	243
Henkivakuutustoiminta	443	738
Postituspalvelut	438	209
Muualla luokittelematon tietopalvelutoiminta	433	251
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys	407	126
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	391	898
Matkanjärjestäjien toiminta	377	609
Keraamisten talous- ja koriste-esineiden valmistus	373	336
Kielikoulut ja -opistot	358	353
Äänitysstudiot; äänitteiden ja musiikin kustantaminen	334	342
Muu rahoitusta palveleva toiminta (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	328	611
Koulutuskeskukset	325	418
Muut televiestintäpalvelut	321	160
Muu ohjelmistojen kustantaminen	305	827

Taulukko 22. Pienten toimialojen (100 - 999 henkilöä) erikoistuneisuus Helsinkiin vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100 (indeksin arvo vähintään 300)

Toimialojen erikoistuneisuus Espoossa

Viestintälaitteiden valmistus ja ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus ovat suurimmista toimialoista (taulukko 23) kaikkein eniten erikoistuneita Espooseen. Näiden toimialojen osalta Espoon alue eroaa totaalisesti Helsingistä ja Vantaasta. Tukku-kauppa on suurtenkin toimialojen joukossa suuri ja Espooseen erikoistunut toimiala.

Keskisuurten toimialojen erikoistuneisuus (taulukko 24) yleensä täsmentää suurten toimialojen erikoistuneisuutta. Atk-laitteistojen, ohjelmistojen yms. osalta näyttäisi, ettei kyseessä ole vain erikoistumisilmiö vaan myös klusteri. Siihen kuuluvat laitteiden valmistus, konsultointi ja tukku-kauppa. Myös lääkealalla kyse on tukku-kaupan ja lääkkeiden valmistamisen klusterista. Espoo on

erikoistunut yllättävän vahvasti pääkonttoreihin, indeksin arvo on jopa vähän suurempi kuin Helsingin indeksin arvo. Espoon korkea arvo selittyy osaltaan sillä, että Vantaalla on erittäin vähän pääkonttoreita suhteessa kaupungin kokoon.

Pienistä toimialoista monet tukku-kaupan alat ovat erikoistuneet Espooseen (taulukko 25). Kun tukku-kauppa on erikoistunut Espooseen, niin välttämättä jotkin tukku-kaupan alaryhmät ovat erikoistuneet Espooseen. Elektroniikan tukku-kauppa on vahva toimiala Espoossa. Suorastaan omituiselta vaikuttaa, että sähkön tuotanto ydinvoimalla on erikoistunut Espooseen. Ilmeisesti kyse on siitä, että sähköyhtiö Fortumin pääkonttorissa on osa henkilökunnasta sellaisissa tehtävissä, jotka luokitellaan sähkön tuotannoksi ydinvoimalla.

”
Keskisuurten toimialojen erikoistuneisuus yleensä täsmentää suurten toimialojen erikoistuneisuutta

Toimiala	Erikoistumis- indeksi	Henkilöstö
26300 Viestintälaitteiden valmistus	512	7684
26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	387	8011
62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	334	7420
62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	287	3864
46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	276	13034
J Informaatio ja viestintä	201	9518
71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	179	3879
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	162	8504
K Rahoitus- ja vakuutus toiminta	158	4264
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	147	21122
45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	108	2249
Kaikki toimialat yhteensä	100	82307
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	80	2339
41 Talonrakentaminen	80	2304
41200 Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	80	2243
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	77	5839
C Teollisuus	76	15285
56 Ravitsemistoiminta	72	2071
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	66	2342
F Rakentaminen	64	5274
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	64	3679
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	58	2384
43 Erikoistunut rakennustoiminta	57	2559
H Kuljetus ja varastointi	54	4045

Taulukko 23. Kaikkien suurten toimialojen (vähintään 2 000 henkilöä) erikoistuneisuus Espooseen vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

Toimiala	Erikoistumis- indeksi	Henkilöstö
Lääkettukkukauppa	926	1605
Tietokoneiden, oheislaitteiden ja ohjelmistojen tukkukauppa	664	1954
Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus	651	1577
Atk-laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi	469	1751
Vahinkovakuutusyhtiöt	401	1950
Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut	363	1768
Vakuutus-, jälleenvakuutus- ja eläkevakuutus toiminta (pl. pakollinen sosiaalivakuutus)	334	1992
Muu liikkeenjohdon konsultointi	287	1840
Paikallisliikenne	281	1015
Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa	281	1094
Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	281	1939
Mainostoiminta ja markkinatutkimus	185	1029
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	185	1176
Kone- ja prosessisuunnittelu	183	1350
Taiteet, viihde ja virkistys	177	1323
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	157	1116
Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutus toiminta)	104	1936
Kaikki toimialat yhteensä	100	82307
Terveyspalvelut	80	1236
Kiinteistön- ja maisemanhoito	75	1865
Muu pankkitoiminta	74	1112

Taulukko 24. Kaikkien keskisuurten toimialojen (1 000 – 1 999 henkilöä) erikoistuneisuus Espoo-seen vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Elektronisten komponenttien tukkukauppa	716	230
Viihde-elektroniikan tukkukauppa	609	239
Puhdistusaineiden tukkukauppa	585	172
Sähkön tuotanto ydinvoimalla	576	705
Markkina- ja mielipidetutkimukset	561	353
Hajuvesien ja kosmetiikan tukkukauppa	534	366
Rahoitusleasing	526	100
Koneiden ja laitteiden agentuuritoiminta	516	443
Suora- ja ulkomainonta	502	409
Lääketieteellinen tutkimus ja kehittäminen	479	254
Muualla luokittelematon elintarvikkeiden tukkukauppa	471	202
Muualla luokittelematon tukkukauppa	447	226
Laboratorio- ja sairaanhoitovälineiden tukkukauppa	436	580
Muualla luokittelematon erikoistunut agentuuritoiminta	406	163
Muu ohjelmistojen kustantaminen	390	355
Kodinkoneiden ja kodin sähkölaitteiden tukkukauppa	378	116
Muu luotonanto	364	456
Tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus ja niihin liittyvät palvelut	353	795
Nestemäisten ja kaasumaisten polttoaineiden tukkukauppa	352	237
Muu tekninen testaus ja analysointi	347	426
Peruskemikaalien, lannoitteiden yms. tukkukauppa	344	201
Lasten päiväkodit	332	491
Muiden konttorikoneiden ja -laitteiden tukkukauppa	316	234
Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen tukkukauppa	312	216
Tietopalvelutoiminta	301	883
Koulutuskeskukset	287	124
Urheilualan tukkukauppa	287	194
Yhdyskuntasuunnittelu	282	532
Muualla luokittelemattomien koneiden ja laitteiden tukkukauppa	276	477
Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden tukkukauppa (pl. renkaat)	274	432
Muualla luokittelematon kemiallisten tuotteiden valmistus	274	303
Kääntäminen ja tulkkaukset	263	223
Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	251	545

Taulukko 25. Pienten toimialojen (100 – 999 henkilöä) erikoistuneisuus Espooseen vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100, indeksin arvo vähintään 250

Toimialojen erikoistuneisuus Vantaalla

Helsinki–Vantaan lentoaseman toiminnot hallitsevat vahvasti Vantaan elinkeinoja. Ilmaliikenteen ohella varastointi ja liikennettä palveleva toiminta on vahvasti erioistunut Vantaalle. Suurista päätoimialoista (taulukko 26) tukkukauppa on voimak-

kaasti erikoistunut Vantaalle, muttei aivan yhtä voimakkaasti kuin Espooseen. Mikään pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista ei ole erikoistunut teollisuuteen, kuitenkin Vantaa on erikoistunut elintarvikkeiden valmistukseen. Informaatio ja viestintä eivät ole lainkaan erikoistuneet Vantaalle. Tältä osin Vantaa poikkeaa selvästi Helsingistä ja

Espoosta.

Käytetyllä luokituksella Vantaalla on enemmän suuri toimialoja ja keskisuuria toimialoja (taulukot 27 ja 28) vähemmän kuin Espoossa. Tosin keskisuuria toimialoja on Espoosakin varsin vähän. Pieniä toimialoja on paljon sekä Espoossa että Vantaalla. Nämä kaupungit poikkeavat varsin paljon toisistaan keskisuurten toimialojen erikoistumisen osalta. Yhteisiä erikoistuneita toimialoja ovat vain teollisuudessa käytettävien koneiden tukkukauppa ja kemikaalien valmistus. On hyvin luonnollista,

että Vantaalle on erikoistunut ilma-alusten korjaus ja huolto. Suurten toimialojen tietojen perusteella ei ole yllätys, että varastointi on erikoistunut Vantaalle. Indeksien arvo (767) on kuitenkin erittäin korkea.

Vantaa ja Espoo ovat kumpikin vahvasti erikoistuneet tukkukauppaan, mutta vain vähän samoihin tukkukaupan alaryhmiin. Vantaa on erikoistunut muun muassa erilaisten koneiden ja rakentamisen tukkukauppaan.

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
51101 Säännöllinen lentoliikenne	1689	4321
51 Ilmaliikenne	1670	4613
52230 Ilmaliikennettä palveleva toiminta	1208	3013
26510 Mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistus	718	2041
52291 Huolinta ja rahtaus	507	2119
52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	472	7047
81210 Kiinteistöjen siivous	249	3495
46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	238	11011
H Kuljetus ja varastointi	223	16502
33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	196	2244
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	193	4685
10 Elintarvikkeiden valmistus	174	2957
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja -pyörien korjaus	150	21101
45 Moottoriajoneuvojen ja -pyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	138	2813
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	130	7361
71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	123	2614
26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	114	2313
56 Ravitsemistoiminta	105	2948
Kaikki toimialat yhteensä	100	80574
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	98	7278
43 Erikoistunut rakennustoiminta	94	4124
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	93	3225
49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	91	3633
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	86	4436
F Rakentaminen	85	6903
C Teollisuus	64	12572
J Informaatio ja viestintä	52	2402

Taulukko 26. Kaikkien suurten toimialojen (vähintään 2 000 henkilöä) erikoistuneisuus Vantaalle vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Ilma- ja avaruusalusten korjaus ja huolto	1530	1683
Varastointi	767	1536
Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa	366	1393
Henkilöstö- ja laitosruokalat	247	1412
Yksityiset turvallisuuspalvelut	231	1142
Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	229	1168
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	197	1371
Kone- ja prosessisuunnittelu	189	1365
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	174	1057
Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	125	1322
Maa- ja vesirakentaminen	121	1104
Kaikki toimialat yhteensä	100	80574
Tieliikenteen tavarankuljetus	86	1932
Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	61	1667
Talonrakentaminen	60	1675
Terveys- ja sosiaalipalvelut	43	1212
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	41	1065

Taulukko 27. Kaikkien keskisuurten toimialojen (1 000 – 1 999 henkilöä) erikoistuneisuus Vantaalle vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100

Toimiala	Erikoistumisindeksi	Henkilöstö
Tilauslentoliikenne	1315	195
Maalien, lakan, painovärien yms. valmistus	887	925
Muualla luokittelemattomat siivouspalvelut	781	307
Kaakaon, suklaan ja makeisten valmistus	737	670
Viihde-elektroniikan korjaus	689	133
Kaivos- ja rakennuskoneiden tukkukauppa	681	517
Siltojen ja tunneleiden rakentaminen	675	317
Laajan valikoiman postimyyni ja verkkokauppa	638	204
Tekstiilien, vaatteiden, jalkineiden ja nahkavalmisteen agentuuritoiminta	636	324
Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa	597	502
Kodinkoneiden ja kodin sähkölaitteiden tukkukauppa	507	152
Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing	506	233
Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen tukkukauppa	466	316
Lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	439	865
Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden tukkukauppa (pl. renkaat)	433	668
Rakennustarvikkeiden yleistukkukauppa	416	371
Tieliikenteen terminaalitoiminta	415	218
Työstökoneiden tukkukauppa	379	143
Sähkötarviketukkukauppa	365	492
Nestemäisten ja kaasumaisten polttoaineiden tukkukauppa	361	238
Laboratorio- ja sairaanhoitovälineiden tukkukauppa	347	452
Peruskemikaalien, lannoitteiden yms. tukkukauppa	346	198
Muualla luokittelematon elintarvikkeiden tukkukauppa	317	133
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	298	370
Liha- ja siipikarjatuotteiden valmistus	295	968
Huonekalujen vähittäiskauppa	286	676
Muualla luokittelemattomien koneiden ja laitteiden tukkukauppa	284	480
Metalli- ja mineraalituotteiden tukkukauppa	279	323
Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden korjaus	272	231
Elintarvike-, makeis- ym. kioskit (enintään 100 m ²)	270	520
Maa- ja vesirakentamisen tekninen palvelu	262	212
Värien ja pigmenttien valmistus	260	116

Taulukko 28. Pienten toimialojen (100 – 999 henkilöä) erikoistuneisuus Vantaalle vuonna 2009, erikoistumisindeksi kaikki toimialat = 100, indeksin arvo vähintään 250

Yritysten liikevaihto työntekijää kohti

Yritystoiminnan luonnetta kuten erikoistumista voidaan kuvata muillakin mittareilla kuin henkilökuntamäärällä. Mielenkiintoisin Ilmiö on yritysten tuottavuus. Tuottavuutta voidaan mitata useammalla eri tavalla. Hyvä tuottavuusmittari perustuu yritysten arvonlisäykseen eli tuotetun hyödykkeen myyntihinnan ja sen valmistukseen käytettyjen vä-

lituotteiden ostohinnan erotukseen.

Tässä käytetty Tilastokeskuksen yritysrekisterin aineisto ei sisällä tietoa yritysten arvonlisäyksestä, eikä muutakaan hyvää yritysten tuottavuutta mitaavaa tietoa. Yritysten tuotantotietona on vain yritysten liikevaihto. Tuottavuusmittarin korvikkeena tässä käytetään yritysten liikevaihtoa per työntekijä. Tämä mittari on sitä huonompi, mitä hetero-

geenisempi on tuotantorakenne alueiden välillä.

Hyvienkin tuottavuusmittareiden yhteydessä ajatellaan usein, että heterogeeniset tuotantorakenteet ovat ongelmallisia alueellisille mittauksille. Asianlaita on näin varsinkin silloin, kun kyse on päätoimialoista ja pienistä alueista.

Vastakkaisen näkemyksen mukaan heterogeeniset tuotantorakenteet eivät ole tuottavuuden mitausongelma, vaan ne ovat makrotason tuottavuuserojen toinen pääsyy. Tämän näkemyksen mukaan makrotason tuottavuuseroille voi olla kaksi syytä tai selittävää tekijää: ensinnäkin homogeenisten toimialojen tuottavuuserot ja toiseksi erilainen toimialarakenne.

Jos alueella A suuri osa työvoimasta työskentelee korkean tuottavuuden toimialoilla ja alueelle B suuri osa työvoimasta työskentelee matalan tuottavuuden toimialoilla, niin alueella A kokonaistuottavuus on korkeampi kuin alueella B, vaikka kaikilla samoilla toimialoilla (5-numerotason) tuottavuus olisi yhtä hyvä alueilla A ja B.

Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun yritystoiminnan liikevaihto työntekijää kohti on kaikilla muilla päätoimialalla paitsi kahdella korkeampi kuin koko maassa (Taulukko 29). Uudenmaan alueen yritysten liikevaihto työntekijää kohti ylittää koko maan tason 31 prosentilla vuonna 2009. Luvun suuruusluokka kertonee myös tuottavuuseron suuruusluokan koko maan ja Uudenmaan

välillä, koska Uudenmaan BKT per asukas ylittää koko maan BTK:n per asukas noin 35 prosentilla. Uudenmaan koko maata korkeamman BKT:n tason per asukas voi synnyttää periaatteessa kolmesta tekijästä:

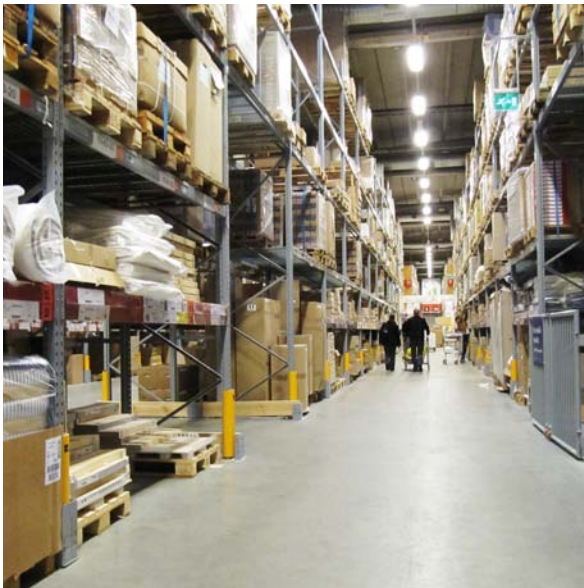
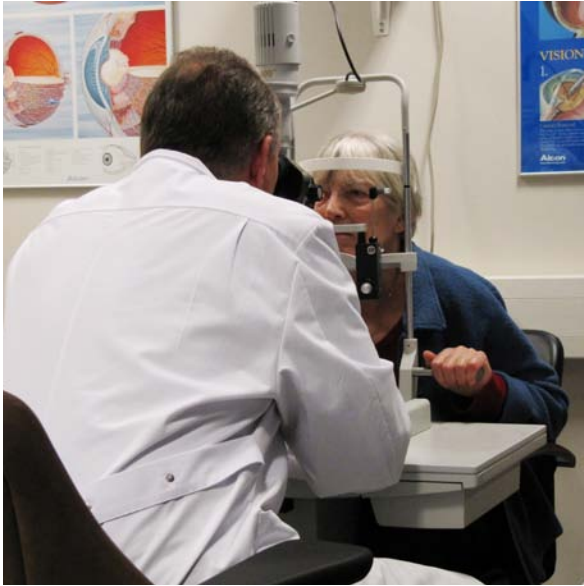
1. Tuotantoresursseja on Uudellamaalla enemmän kuin koko maassa per asukas eli lähinnä työvoimaa ja/tai tuotantopääomaa.
2. Tuottavuus (=tuotoksen määrä ÷ panosten määrä eli tuotantoresurssit) on Uudellamaalla korkeampi kuin koko maassa.
3. Tuotantoresursseja käytetään Uudellamaalla enemmän kuin koko maassa, esimerkiksi jos todellinen vuosityöaika olisi Uudellamaalla pidempi kuin koko maassa. Tämä kuuluu laajassa mielessä tuottavuuteen.

Teollisuuden suuret alueelliset erot liikevaihdossa työntekijää kohti viittaavat vahvasti siihen, että teollisuus on alueellisesti varsin heterogeeninen. Tämä heterogeenisuus tuli esille jo edellä henkilömääriin perustuvissa erikoistumistarkasteluissa. Itä-Uudenmaan teollisuuden ja kaikkien toimialojen liikevaihto per työntekijä on erittäin korkea. Syynä on Nesteen Porvoon jalostamon erittäin suuri liikevaihto. Tällöin liikevaihto on erittäin huono tuottavuuden korvikemittari.

Päätoimiala	Uusi- maa	Pääkau- punkiseutu	Kehys- kunnat	Länsi- Uusimaa	Itä- Uusimaa	Koko maa
Taiteet, viihde ja virkistys	173	201	35	29	32	100
Teollisuus	166	184	92	61	334	100
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	147	207	52	37	30	100
Tukku- ja vähittäiskauppa	137	150	96	62	64	100
Kiinteistöalan toiminta	130	141	65	50	71	100
Kuljetus ja varastointi	128	141	78	71	67	100
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	125	128	89	71	198	100
Koulutus	123	135	121	31	55	100
Rakentaminen	116	128	97	79	79	100
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	115	118	88	84	106	100
Terveys- ja sosiaalipalvelut	110	117	93	80	98	100
Informaatio ja viestintä	110	110	101	87	64	100
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	105	107	95	92	87	100
Muu palvelutoiminta	89	87	101	93	95	100
Vesi-, viemäri- ja jätehuolto yms.	87	89	78	107	62	100
Kaikki toimialat yhteensä	131	137	97	68	194	100

Taulukko 29. Päätoimialojen⁶ liikevaihto työntekijää kohti vuonna 2009, koko maa = 100

3. Yhteenveto ja johtopäätöksiä

Yritykset työllistävät Uudellamaalla vähän yli 500 000 ja koko maassa 1,4 miljoona ihmistä. Noin 80 prosenttia Uudenmaan yritystyöpaikoista on pääkaupunkiseudulla. Niinpä keskimäärin Uusimaa on hyvin pääkaupunkiseudun kaltainen. Teollisuuden merkitys Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun yritystoiminnassa on selvästi pienempi kuin koko maassa. Itäinen ja läntinen Uusimaa ovat kuitenkin selvästi teollisempia alueita kuin koko Suomi keskimäärin. Kehyskunnat (Keski-Uusimaa) on jokseenkin yhtä teollinen kuin Suomi keskimäärin.

Uusimaa ja pääkaupunkiseutu ovat ennen muuta tukkukaupan alueita sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Toisin sanoen Uusimaa on erikois-

tunut tukkukauppaan. Vähittäiskauppa on suuri työllistäjä Uudellamaalla, mutta Uusimaa ei ole erikoistunut vähittäiskauppaan. Lähes tukkukaupan kokoinen toimiala on informaatio ja viestintä; tähän toimialaan Uusimaa on miltei yhtä erikoistunut kuin tukkukauppaan. Pääkaupunkiseudulle vahvasti erikoistuneita toimialoja ovat rahoitus ja vakuutus sekä pääkonttorit.

Heterogeeninen Uusimaa

Helsinki on erikoistunut päätoimialoista voimakkaimmin informaatioon ja viestintään sekä rahoitukseen ja vakuutukseen. Espookin on erikoistunut vahvasti näihin päätoimialoihin, mutta Vantaa ei

lainkaan. Espoota ja Vantaata yhdistää vahva tukku- ja vähittäiskauppa.

Päätoimialoja tarkemmalla luokituksella Espoo ja Helsinki ovat erikoistuneet voimakkaasti pääkonttoreihin ja liikkeenjohdon konsultointiin, Vantaa ei lainkaan. Vantaa on erikoistunut erittäin voimakkaasti lentoliikenteeseen ja sitä palvelemaan toimintaan sekä lisäksi mittaus-, testaus- ja navigointivälineiden ja -laitteiden valmistukseen.

Pääkaupunkiseutu kuten koko Uusimaa ovat vahvasti erikoistuneet informaatioon ja viestintään sekä rahoitus- ja vakuutus toimintaan, joihin Keski-Uusimaa, Länsi- ja Itä-Uusimaa ovat kaikkein vähiten erikoistuneet päätoimialoista.

Informaatio ja viestintä –päätoimiala on sisäisesti varsin erilainen Espoossa ja Helsingissä. Espoo on erikoistunut hyvin vahvasti viestintälaitteiden valmistukseen; Helsinki ei lainkaan. Lisäksi Espoo on erikoistunut Helsinkiä selvästi vahvemmin ohjelmistojen suunnitteluun ja valmistukseen. Helsinki on puolestaan erikoistunut vahvasti kustannustoimintaan sekä elokuva- ja tv-toimintaan.

Kehyskuntien suurin päätoimiala on teollisuus ja toiseksi suurin tukku- ja vähittäiskauppa. Alue ei ole kuitenkaan erikoistunut teollisuuteen, mutta se on erikoistunut vahvasti tukkukauppaan. Tukku-kaupan alatoimialoista alue on erikoistunut erittäin voimakkaasti elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukappaan ja lisäksi muista suurista toimialoista juomien valmistukseen sekä nosto- ja siirtolaitteiden valmistukseen.

Läntinen Uusimaa on erikoistunut teollisuutta toimialoista metallituotteiden valmistukseen ja jalostukseen, sähkölaitteiden valmistukseen sekä paperin ja kartongin valmistukseen. Alueensa suurista toimialoista Länsi-Uusimaa on erikoistunut kuitenkin selvästi vahvinteen sosiaalihuollon avopalveluihin. Alue ei ole lainkaan erikoistunut tukkukauppaan.

Itäinen Uusimaa on erikoistunut alueensa suurista toimialoista öljynjalostukseen, muovien valmistukseen ja sähkön tuottamiseen ydinvoimalla. Itäinen Uusimaa ei ole lainkaan erikoistunut tukkukauppaan, eli tilanne on sama kuin läntisellä Uudellamaalla.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että kehyskunnat, läntinen ja itäinen Uusimaa poikkeavat elinkeinorakenteeltaan erittäin suurtesti koko Uudestamaasta eli käytännössä pääkaupunkiseudusta. Näillä kaikilla Uudenmaan suurilla osa-alueilla on omat vahvat toimialansa. Varsinkin läntinen ja itäinen Uusimaa poikkeavat suuresti pääkaupunkiseudusta. Vahva tukkukauppa yhdistää pääkaupunkiseutua ja kehyskuntia.

Uudenmaan osa-alueiden vertailualueet: suu-

rehkot lähikaupungit ja muut suuret yliopistokaupungit ovat enemmän koko maan kaltaisia kuin Uudenmaan alueet eli vähemmän erikoistuneita kuin Uudenmaan alueet. Tämä seikka korostaa omalla tavallaan Uudenmaan alueiden yritystoiminnan poikkeavuutta koko maan yritystoiminnasta eli erikoistuneisuutta.

Yritystoiminnan kehitysnäkymät Uudenmaan osa-alueilla

Yritystoiminnan tulevaan kehitykseen vaikuttavat hyvin monet tekijät. Tämän artikkelin kysymyksenasettelun pohjalta asiaa voidaan arvioida vain kahdesta näkökulmasta: historiallisen kehityksen 1995 – 2009 ja väestörakenteen perusteella (huoltosuhteen). Kehyskunnissa ja pääkaupunkiseudulla yritysten henkilöstömäärä on kasvanut selvästi enemmän kuin koko Suomessa keskimäärin. Sen sijaan Itä- ja Länsi-Uudellamaalla kasvu on ollut koko maata huonompaa.

Väestön huoltosuhteessa Uudenmaan kuntien väliset erot ovat varsin suuret. Yleislinja on selvä: huoltosuhte on varsin hyvä pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa sekä heikohko itäisellä ja läntisellä Uudellamaalla. Tämä jakolinja näyttäisi pysyvän ja jopa voimistuvan. Historiallisen kehityksen ja tulevan väestökehityksen näkökulmista yritystoiminnan haasteet ovat hyvin suuret itäisellä ja läntisellä Uudellamaalla.

Lähteet, viitteet ja liitteet

Lähde

Tilastokeskus, yritysrekisteriaineisto 1995, 2000, 2006 ja 2009.

Viitteet

¹Työvoimaosuus = Työllisten ja työttömien 15–64-vuotiaiden prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä.
Työllisyysaste = 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä.

²Työvoimatutkimuksen mukaan. Kansantalouden tilinpito sisältää laajemmin ulkomaiden kansalaiset kuin työvoima-tutkimus. Sen mukaan Uudellamaalla oli työllisiä ihmisiä (työpaikkoja) 798 000 vuonna 2009.

³Indeksi on laskettu seuraavasti: $q = 100 * (eit/ei) / (et/e)$, jossa i = Alue (Uusimaa), t = toimiala, eit = alueen i työllisten määrä toimialalla t, ei = alueen kaikki työlliset, et = koko maan työlliset toimialalla t, ja e = koko maan kaikki työlliset.

⁴Yliopistokaupungit: Jyväskylä, Kuopio, Oulu, Tampere ja Turku

⁵Muu Suomi: Koko maa miinus Uusimaa.

⁶Kaikilla toimialoilla ei ole määritelmällisesti lainkaan liikevaihtoa, joten ne puuttuvat tästä tuottavuusvertailusta. Rahoitus- ja vakuutusaloilla on esimerkiksi tällainen päätoimiala.

Liite: Aluejako

Itä-Uusimaa: Askola; Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo ja Pukkila

Kehyskunnat: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi Pornainen, Tuusula, Siipoo ja Vihti

Länsi-Uusimaa: Hanko, Inkoo, Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Raasepori ja Siuntio

Pääkaupunkiseutu: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa

Muu Suomi: Koko maa miinus Uudenmaan maakunta

Muut suuret yliopistokaupungit: Jyväskylä, Kuopio, Oulu, Tampere ja Turku

Suurehkot lähikaupungit: Forssa, Hamina, Hämeenlinna, Kouvola, Kotka, Lahti, Riihimäki ja Salo

ISBN 978-952-448-348-3

ISSN 1236-6811 (pdf)

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki

Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland

puh. | tfn (09) 4767 411

toimisto@uudenmaanliitto.fi

www.uudenmaanliitto.fi | www.facebook.com/uudenmaanliitto